

DİJİTAL OKURYAZARLIK

Osman ÖZDEMİR*

GİRİŞ

1. OKURYAZARLIK KAVRAMI VE TEKNOLOJİ
2. DİJİTAL OKURYAZARLIK ÖĞRETİMİNE YÖNELİK İHTİYAÇ: TEKNOLOJİNİN GELİŞİMİ, DİJİTAL YERLİLER VE DİJİTAL GÖÇMENLER.
3. TEKNOLOJİ TABANLI YENİ TİP OKURYAZARLIKLAR
 - 3.1. Medya okuryazarlığı
 - 3.2. Multimedya Okuryazarlığı
 - 3.3. Bilgi Okuryazarlığı
 - 3.4. Bilgisayar Okuryazarlığı
 - 3.5. Bilgi ve İletişim Teknolojileri (ICT) Okuryazarlığı
 - 3.6. İnternet (Web) Okuryazarlığı
 - 3.7. Dijital Okuryazarlık
 - 3.7.1. Alkalai ve Hamburger (2004)
 - 3.7.2. Honan (2008)
 - 3.7.3. Hague ve Payton (2011)
 - 3.7.4. Hobbs (2010) **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
 - 3.7.5. Belshaw (2011)
 - 3.7.6. Joint Information Systems Committee (JISC) (2014)
4. DİJİTAL OKURYAZARLIĞA YÖNELİK ÇERÇEVE
5. DİJİTAL OKURYAZARLIĞIN TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE UYGULANMASI
 - 5.1. Dijital ortamlarda okuma becerilerine yönelik etkinlik örnekleri
 - 5.2. Dijital ortamlarda yazma becerilerine yönelik etkinlik örnekleri
 - 5.3. Dijital Ortamlarda Konuşma Becerilerine Yönelik Etkinlik Örnekleri
 - 5.4. Dijital Ortamlarda Dinleme / İzleme Becerilerine Yönelik Etkinlik Örnekleri
 - 5.5. Dijital Ortamda Yazım ve Noktalamaya Yönelik Etkinlikler

KAYNAKÇA

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı
E-posta: o.ozdemir@izu.edu.tr

GİRİŞ

Hepimiz, akıllı telefonları ustalıkla kullanan ve günün büyük bir kısmını teknoloji ile iç içe geçiren çocukları gördükçe onların ne kadar zeki ve yetenekli olduklarını düşünürüz. Yarının teknoloji çağını yakalama noktasında son derece avantajlı olan bu çocuklar literatürde *digikids* (diji çocuklar) olarak tanımlanmaktadır (Merchant, 2005; Graham, 2008; Huber, Dinham ve Chalk, 2015). Teknoloji ile geç tanışan nesle göre bu araçları nispeten daha ustalıkla kullanan bu çocuklar için toplumdaki genel algı, gelecekte bilgi teknolojisine son derece hâkim ve yetkin bireyler olacakları yönündedir. Aslında belirtilen bu avantajlı duruma genetik birtakım üstünlüklerden ziyade çevresel koşulların getirdiği bir “maruz kalma” durumunun neden olduğunu belirtmek gerekir. Yani teknoloji ile son derece içli dışlı olan yeni nesillerin teknolojiyi kullanmaya yönelik bu yatkınlıkları, gelecekte bilgi teknolojilerini çok iyi kullanabilecekleri veya bu dijital ortamlarda verimli bir bilgi alışverişi sürecini gerçekleştirebilecekleri anlamına gelmemektedir. Bu konuda dijital okuryazarlık becerileri olarak tanımlayabileceğimiz birtakım yetkinliklere sahip olunması gerekir. Dijital okuryazarlık, farklı teknolojilerin doğru kullanılabilmesi ile birlikte doğru bilgiye ulaşma, bilgiyi üretme, paylaşımında bulunabilme ve öğrenme-öğretme süreçlerinde teknolojiyi kullanabilme becerilerine sahip olmayı gerektirir. (Hamutoğlu vd. 2017). Dolayısıyla teknolojik araçlara maruz kalmak ile bu araçları bilgi edinimi, paylaşımı ve öğrenme becerileri için etkili şekilde kullanabilmek arasındaki farkı dijital okuryazarlık becerileri ile ifade edebilmek mümkündür. Bu noktada iki farklı tecrübeyi aktarmanın bu becerilerin işlevlerini somutlaştırma açısından önemli olduğunu düşünmekteyim.

İlk olarak, doktora tez çalışmamda (Özdemir, 2017b) tüm dünyada eğitim alanında başarılı bir şekilde uygulanan flipped learning yani ters – yüz edilmiş öğrenme metodunu kullanmıştım. Sınıf içindeki teorik ders anlatımını okul dışında İnternet ortamına taşıyan bu yöntem sayesinde sınıf içi zaman tamamen uygulama için ayrılabilmekteydi. Büyük bir çoğunluğu 90lı yılların sonu 2000li yılların başında doğan ve günün büyük bir kısmında akıllı telefonlarla sosyal medya ve diğer farklı İnternet uygulamalarında aktif olan bu öğrenciler için yapacağım uygulamanın *sihirli bir değnek* gibi etki edeceğini düşünmekteydim. Ancak uygulama için öğrencilerden, ders için kurulan web sitesine girip kullanıcı adı ve şifre oluşturmalarını istediğimde birtakım eksiklikler yavaş yavaş gün yüzüne çıkmaya başlamıştı. Hatta kullanıcı adı ve şifrenin ne olduğunu, ne işe yaradığını bilmeyenlerin bile olması, bu konudaki eksikliği gözler önüne sermekteydi. Her ne kadar teknolojinin içine doğmuş olsalar da bu öğrenciler için dijital teknolojiyi pasif olarak kullanmak ya da bunlara sadece maruz kalmak, bu teknolojik ortamlara yönelik okuryazarlık becerilerine yeterli katkıyı yapmamaktaydı. Bilginin edinimi ve üretiminin tamamen dijital teknolojiye doğru kaydığı günümüzde, öğrencilerin geleceğe daha iyi hazırlanarak toplumu daha ileriye götürebilmesi için onları etkin birer dijital okuryazar olarak yetiştirmek gerekir. Bu noktada Özbay ve Özdemir (2014) ve Özdemir (2017a)’in çalışmalarında vurgulanan *dil öğretiminde dijital okuryazarlık becerilerinin kazandırılmasının gerekliliği* ön plana çıkmaktadır.

Konuya örnek olabilecek ikinci tecrübe ise lisans öğrencilerine verdiğim bir yazma ödevi ile ilgilidir. Girdiğim bir yazılı anlatım dersinde, 1. sınıf lisans öğrencilerine verdiğim bir araştırma ödevini intihal tarama motorunda tarattığımda öğrencilerin büyük bir kısmının %90’ın üzerinde intihal yaptığı görülmekteydi. Buradaki intihaller, esinlenme ya da kaynak göstermeme gibi hatalar değil; kopyalayıp yapıştırma gibi son derece amaç dışı bir kullanımı içermekteydi. Teknolojinin, sunduğu imkânlarla geliştirmesi gereken okuryazarlık becerilerine neticede olumsuz bir etki yaptığı görülmekteydi. Böyle bir durumda genel eğilim teknolojiyi suçlamaktır fakat aslında intihal yapılmasının nedeni teknolojinin doğası değil, onu kullanan bireylerin okuryazarlık becerisidir. Bu nedenle teknolojik araçların sunduğu bilgiye kolaylıkla erişebilme olanağı, eğer bireyin okuryazarlık becerilerine doğru bir şekilde entegre edilmezse bilakis olumsuz bir etkiye neden olduğunu belirtmek gerekir. Nitekim alan yazında dijital teknolojinin sunduğu imkânlarla hazır bilgiye çok çabuk ulaşan bireylerin bu hazır bilgiyi herhangi bir süzgeçten geçirmeden doğrudan alıp kullanmaları önemli bir sorun olarak gösterilmektedir. Dolayısıyla birçok çalışma dijital teknolojinin kullanımının getirdiği intihal sorununa değinmektedir (Evering, Moorman, 2012; Rimer, 2003; Scanlon ve Neumann, 2002). Bu durumu akademik çalışmalar haricinde, bireysel olarak gözlemlenmek de mümkündür. Çevremizde

gördüğümüz birçok İnternet kafe ya da kırtasiyedeki “tez ve ödev hazırlanır” tabelası, aslında para karşılığında kopyala-yapıştır şeklinde tez ve ödevler hazırlanan bir sektöre işaret etmektedir.

21. yüzyılın bilgi ve teknolojiyi temel alması nedeniyle bireylerin bu zaman diliminde okuryazarlık becerilerinin de değişmesi kaçınılmazdır. Hatta günümüzde çocukların okul yaşamlarından çok önce dijital teknoloji ile karşılaşmaları nedeniyle dijital okuryazarlık becerilerinin klasik anlamdaki okuryazarlık becerilerinden daha önemli bir duruma gelmeye başladığı ifade edilmektedir (Çubukçu ve Bayzan, 2013). Bu değişim eğilimi, tabii ki okuryazarlık becerileri boyutunda Türkçe eğitimi ile doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle dijital okuryazarlığa yönelik becerilerin gelişimi ile Türkçe dersi ilişkilendirilerek öğrencilerin zamanın beklentilerine uygun bireyler haline getirilmesi gerekmektedir. Ancak Türkçe derslerine dijital okuryazarlığa ilişkin becerileri adapte etmek veya ilgili teknolojik araçları derste kullanmak, klasik anlamda sahip olduğumuz alışkanlıkları değiştirmek anlamına gelmektedir. Dolayısıyla okuryazarlıkla teknolojinin ilişkisinin iyi anlaşılması ve farklı türdeki okuryazarlık tanımlarından yola çıkılarak kavramsal bir çerçevenin çizilmesi konunun yeterli bir şekilde anlaşılması için önem arz etmektedir.

1. OKURYAZARLIK KAVRAMI VE TEKNOLOJİ

Teknoloji çağı ile eğitimin de değişmesi ve yeni gelişmelere ayak uydurması beklenmektedir. Bu değişimden okuryazarlığın da etkilenmesi kaçınılmazdır çünkü okuryazarlık kavramı ile eğitim çok derin bir şekilde birbirine bağlıdır (Kellner, 2000). Beklenen değişimin bir diğer neden ise eğitim ve öğretimin temeli olan bilginin evrimidir (Carrol, 2011). Bilgi evrildikçe onu edinmeye yönelik alışkanlıklarımızı ve yetilerimizi de değiştirmemiz gerekmektedir. Dahası bu evrimin sadece basılı kaynaktan dijitalle doğru olmadığı, dijital kaynakların da kendi içinde değişim süreci geçirdiği görülmektedir. Örneğin web 1.0, 2.0 araçlarından sonra bugün web 3.0 araçları yani yapay zekâlı İnternet konuşulmaktadır (Burnett, 2010). Dolayısıyla bilgi edinme ve üretme yolu olan temel dil becerilerinin de bu yönde değişmesi gerekmektedir. Yeni okuryazarlık ya da dijital okuryazarlık dediğimiz kavram da tam olarak yeni nesillere dijital çağda, dijital ortamlarda temel dil becerilerini etkin olarak kullanabilecekleri bir okuryazarlık becerisi olarak anlaşılmalıdır.

Okuryazarlık kavramı, genel olarak insanların basılı materyalleri üretebilme ve üretilmiş materyalleri okuyup anlamlandırabilme becerisi olarak tanımlanmaktadır. Ancak okuryazarlık becerileri üzerine yapılan çalışmaların artmasıyla bu tanımın kapsamının geliştiği; içerisine iyi, faydalı, gerekli olanı seçebilme ve var olanı belirli ölçütlere göre değerlendirme işlemlerinin de eklendiği görülmektedir. Her kültür ve toplumun teknoloji ile şekillenen günlük alışkanlıkları, kültür normları ve beklentileri vardır. Bu durum okuryazarlık için de geçerlidir. Sözelimi ortaçağda yaşayan bir okuyazarın kullandığı tüy ile günümüzde kullanılan bilgisayar klavyeleri yaşadığımız çağların okuryazarlık alışkanlıklarına etkisidir (Belshaw, 2011). Aynı şekilde ortaçağda bir uzman olarak nitelendireceğimiz kişilerin okuması gereken kaynakların sayısı ve içeriği sınırlıyken bugün bir alan uzmanından teknolojiyi kullanarak hem daha fazla yazılı – görsel kaynağa ulaşması hem de bu kaynaklar içinde değerlendirme yaparak seçme yapabilmesi beklenmektedir. Okuryazarlığa yönelik kültür normlarının değişimine baktığımızda yine ortaçağda takdir edilen okuryazarlıkta daha çok evreni anlamada din kitaplarının yorumları ön plana çıkarken bugün gelişen okuryazarlık kültüründe bilimsel araştırmalara dayalı üretim ve yorum yapabilen bir okuryazarlık itibar görmektedir.

Teknolojinin gelişimi ile birlikte bilgi ve içerikte dijitalle doğru bir gelişim görülmektedir. Bu noktada geleceğe yönelik yapılan tasavvurlar birbirinden farklı içeriktedir. Bir kısım araştırmacı, gelecekte okuma ve yazma becerilerinin tamamen dijital ortamda yapılacağını ileri sürerken basılı materyallerin her zaman egemenliğini sürdüreceğini belirtenler de mevcuttur (Facer, 2009). Ancak birçok devletin 21. yüzyıl öğrenme standartlarını zorlamasıyla birlikte öğrencilerin okuryazarlık kavramlarını basılı sayfalardan ayırmalarına yardımcı olacak yollar aradığı belirtilmektedir (Graham ve Benson, 2010). Bu tasavvurlar her ne kadar dijital ya da kâğıt üzerinde olursa olsun temelde bireylerden beklenen yeterlilik aslında benzerdir. Burada farklılığı yaratan husus değişen çağın gerektirdiği farklı koşullara yönelik yeni beklentilerdir. Örneğin 30 yıl öncesinde okuyazar bir bireyden beklenen kütüphanedeki basılı metinleri doğru tarama becerisi bugün varlığını korusa da buna değişen zamanın şartlarına uygun olarak dijital kaynakları etkin ve eleştirel olarak tarama becerisi de eklenmiştir. Yani günümüz şartlarının bir gereği olarak Türkçe eğitiminde hem basılı hem de dijital kaynaklara yönelik okuryazarlık becerileri kazandırılmalıdır. Teknoloji ile ilişkimiz okuryazarlığın yanında bilgi çağında olmamız nedeniyle toplumsal yapımızı ve birey tanımlamamızı da değiştirmektedir. Dijital yerli, dijital göçmen, diji çocuklar gibi yapılan tanımlamalar da aslında dijital okuryazarlık becerisinin verilmesine yönelik toplumsal ihtiyaçları ifade etmektedir.

2. DİJİTAL OKURYAZARLIK ÖĞRETİMİNE YÖNELİK İHTİYAÇ: TEKNOLOJİNİN GELİŞİMİ, DİJİTAL YERLİLER VE DİJİTAL GÖÇMENLER.

Sven Birkets (1995), Gutenberg'in Ağıdı (The Gutenberg's Elecies) isimli kitabında insanların büyük bir çoğunluğunun ülkelerinde ya da dünyada neler olduğuna ilişkin görüşlerinin büyük ölçüde gazete ya da kitap okuyarak değil de düzenlenmiş paket görüntüler tarafından (burada televizyon kastediliyor) şekillendirildiğini ifade eder. 90'lı yılların gazete ve dergi satışlarının düşüşünden yola çıkarak insanların yakın gelecekte bilgiyi de paket halinde alacaklarını bunu da bilgisayarların yapacağını söyler. Gamble (2000) ise bunun gerçekçi olmadığını, sıkı bir bilgisayar oyunu oyuncusu ve bilgisayar kullanıcısı olduğu halde bu teknolojinin okumaya yönelik isteğini azaltmadığını ifade eder. Peki, 2019 yılına gelindiğinde mevcut durum hangi yönde gerçekleşmektedir? Avrupa Birliği'nin kitap okumaya ayrılan süreleri ölçtüğü bir araştırmasında Türkiye'de günde okumaya ayrılan zaman ortalama 7 dakikadır. Ülkelerin 2 dakika ile 13 dakika arasında sıralandığı bu çalışmada Türkiye, Avrupa ortalamasında bir okuma süresine sahiptir (EU, 2018). Buna karşın 2018 yılında dünya çapında İnternet kullanımı oranlarında bakıldığında ise dünya ülkelerinin günde 2 saat ile 9 saat arasında sıralandığı tabloda Türkiye 7 saat 9 dakika ile ortalamanın biraz üzerinde yer almaktadır. ([https://wearesocial.com/us/blog/2018/01/global-digital-report-2018 s:39](https://wearesocial.com/us/blog/2018/01/global-digital-report-2018)). Elde edilen bu verilerden nasıl bir çıkarım yapılabilir? Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kitap okumaya ayrılan zaman dakikalarla ölçülebilirken İnternet ve dijital teknoloji kullanım oranı (günde 8 saat uyuduğumuzu varsayarsak) günün uyanık olunan kısmının neredeyse yarısını kaplamaktadır.

Geçmişte yapılan çalışmalar ve günümüzde yapılan istatistikler ibrenin biraz Birkets (1994)'in öngörülerine doğru kaydığını göstermektedir. Günümüzde 30 saniyelik kısa videoları izleyen, 140 karakterde kendini ifade eden, yazdığı mesaja anında karşılık alabilen bir nesle söz gelimi tasvirlerle dolu bir Vadideki Zambak kitabı nasıl okutulabilir? Birçok olayı saniyeler içerisinde görmeye alışmış bir kişi sayfalar dolusu tasvirlerden muhtemelen sıkılacaktır. Dolayısıyla okuma becerileri ile dijital teknoloji kullanımlarını birbirini destekleyici nitelikte kurgulamak gerekmektedir. Aksi takdirde teknolojinin kullanımının okuma ve yazma becerilerine negatif etkisi ile karşı karşıya kalınması işten bile değildir. Nitekim Bowman, Levine, Waite ve Gendron (2010) hızlı mesajlaşmanın okuma becerisine etkisini ölçtüğü bir çalışmada okuma sırasında gelen mesajlara cevap vermenin okuma süresini %22 ila %59 oranında uzattığı gözlemlenmiştir. Durum her ne kadar Türkçe öğretmenleri için zorlu gözükse de içinden çıkılmaz bir gidişattan da söz edilemez. Burada değişen koşulların ele alınıp Türkçe dersi kapsamında verilecek eğitimi, ders materyallerini teknolojiye göre düzenlemek ve dijital okuryazarlığa yönelik becerileri arttıran bir eğitim vermek yeterli olacaktır. Sonuç olarak bu durum bize okuryazarlık eğitiminde önlenemez bir değişimi belki de bir paradigmal sıçramayı işaret etmektedir.

Tarihî süreç içerisinde eğitimdeki gelişmeler ele alındığında ilk olarak yazı öncesi dönemde birebir sözlü öğretim metotları karşımıza çıkmaktadır. Daha sonra yazılı ve matbu kaynakların gelişimi sayesinde paradigmal bir değişim ile okuryazarlık temelli bir öğretim kültürü ortaya çıkmıştır ve günümüzde de bu öğretim kültürü egemenliğini sürdürmektedir. Ancak elektronik ve siber teknolojilerin gelişimi ile birlikte ikinci bir sözlü öğretim dönemine girildiği belirtilmektedir. Bu ikinci sözlü öğretim modelinin önceki iki dönemin de avantajlı yönlerini içerdiği ifade edilmektedir. Öğretimde sıralanan bu sözlü, yazılı ve ikinci sözlü paradigmalara bakıldığında günümüzde bir paradigma değişiminin eşliğinde olduğumuz görülmektedir (Ferris ve Wilder, 2006). Yeni nesiller ile birlikte bu değişimin daha bariz bir şekilde görüleceği açıktır. Arabacı ve Polat (2013) bu yeni nesil ayrımı için 2000 sonrası doğanları işaret etmektedir. Bu değişimi iki dillilik metaforu ile açıklamak gerekirse, yeni nesil, dijital teknolojiyi ana dili gibi konuşurken yaşlı nesiller iki dilliler gibi yeni öğrendikleri dijital teknoloji diline kendilerini uyarlamaya çalışmaktadırlar. Prensky, bu yeni nesli dijital dünyanın yerlileri (digital natives) olarak nitelendirmektedir. Önceki nesillerden farklı olarak teknolojinin içine doğan bu kişiler, üniversiteye gelene kadar ortalama 5000 saat okumaya karşın 10000 saat video oyunu oynamakta, 20000 saat ise televizyon seyretmektedir. Bundan dolayı beyinlerinin fiziksel gelişimleri ve çalışma şekilleri de farklılıklar arz etmektedir (Prensky, 2001).

Prensky'in tanımlamasını yaptığı yeni neslin dijital teknolojiyi kullanma becerileri, öncekilerden çok daha yüksek olsa da bu beceriye sahip olmaları, dijital teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilmelerine yetmeyecektir. Bunun temel nedeni bu neslin çocuklarının teknoloji ile tanışmasından itibaren kullanımlarının sadece sosyal medya, popüler web tabanlı uygulamalar ve çeşitli multimedya araçları ile sınırlı kalmasıdır (Baranovic, 2013). Dolayısıyla bu becerilerin günlük hayatta, ekonomik faaliyetlerde ve eğitim kademelerinde ne şekilde kullanılabilirliğinin öğretilmesi gerekmektedir. Bunu sağlamak için de, okullarda buna yönelik bir eğitimin verilmesinin önem arz etmektedir.

3. TEKNOLOJİ TABANLI YENİ TİP OKURYAZARLIKLAR

Yazının icadından 20. yüzyılın ikinci yarısına kadar okuryazarlık kavramının basılı eserlerin okuma ve yazılması üzerine odaklandığı görülmektedir. Ancak bugün bahsettiğimiz okuryazarlık kavramı ile bu kavramın ilk çıktığı zamanki tanımlaması aynı mıdır? Okuryazarlık en basit şekilde okuma ve yazma becerilerini ifade ederken zamanla bunların içine özgünlük, yaratıcılık, üretkenlik gibi kavramlar dâhil olmuştur. Bunun dışında bugün okuryazarlık denildiğinde farklı kaynaklar içinden okurun amacına en uygun olan kaynağı seçebilmesi, bunların içindeki bilgiyi değerlendirebilmesi ve güvenilirliğini sorgulaması gibi pek çok kavramın da girdiği görülmektedir. Bu durum, aslında insanlık olarak okuryazarlık kavramı içerisinde ulaştığımız gelişimden kaynaklanmaktadır çünkü kavramlar geliştikçe bireylerin belirtilen beceri alanında daha üst düzey donanıma sahip olması beklenmektedir. Aynı doğrultuda okuryazarlık becerilerini kullandığımız ortamlar da gelişim ve değişim içerisinde. Teknolojinin gelişimi ile birlikte artık temel dil becerilerine yönelik birçok etkinliğimizi dijital teknolojinin ve medya araçlarının sunduğu imkânlar çerçevesinde gerçekleştiriyoruz. Dolayısıyla okuryazarlığa yönelik tanımlamaların da bu minvalde gelişmesi ve değişmesi kaçınılmazdır. Klasik anlamda okuma ve yazma becerilerinin ve buna yönelik tanımlamaların değişmeye başladığı 20 y.y. ikinci yarısından itibaren birçok yeni tip okuryazarlığın tanımlandığı görülürken son yıllarda bu tanımlamalarında iç içe geçtiği ve birbiri yerine kullanıldığı da görülmektedir. Sözelimi medya okuryazarlığı ile bilgi okuryazarlığının sınırları nerede başlayıp nerede biter? Ya da dijital okuryazarlık, teknoloji okuryazarlığı kapsar mı yoksa ikisi de ayrı tanımlamalar mıdır? Bu anlam karmaşasının aslında çıkan her teknoloji ile okuryazarlık alışkanlıklarımızın değişimi ve buna paralel olarak da araştırmacıların bunlara yeni tanımlamalar ekleme gereği duymasından denilebilir. Bilimsel bilginin birikimli olarak ilerlediği görüşünden yola çıkarak zamanla bu tanımlamalardaki anlam karışıklıklarının giderilip tüm dünyada kabul görecektir genel geçer tanımlamaların yapılabileceği tahmin edilebilir. Dolayısıyla bu bölümde, teknoloji tabanlı farklı okuryazarlık tanımlamalarıyla genel bir çerçeve çizilerek belirttiğimiz doğrultuda alan yazına bir bakış açısı kazandırılması amaçlanmıştır.

3.1. Medya Okuryazarlığı

Medya okuryazarlığı, medya araçlarının yaygınlaşmasıyla birlikte ortaya çıkan bir kavramdır. Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren yazılı, işitsel ve görsel basının yaygınlaşması ile birlikte klasik anlamda okuma ve yazma becerisini içeren okuryazarlık kavramı, görsel – işitsel araçları “okuma” ile genişler. Medya tanım olarak, bilgiyi ileten ve içeren bütün çevreleri kapsamaktadır. Bu ileti çevrelerini kitap, gazete, dergi, Tv, radyo, İnternet gibi bilgiyi transfer eden her türlü basılı, dijital ve elektronik araç olarak tanımlanabilir (Karaman ve Karataş, 2009). Ancak medya okuryazarlığı kavramına bakıldığında, diğer tüm okuryazarlıklar gibi tanımlama ve sınırlarının çizilmesi hususunda tartışmalı bir kavram olduğu ifade edilmektedir (Livingstone, 2004). Bunun temel nedeninin ise güzel sanatlardan eğitim bilimlerine, tarihten sosyolojiye birçok alan uzmanının kendine göre bir medya okuryazarlığı çerçevesi çizmesidir (Hobbs ve Bağlı, 2004). Alan yazında medya okuryazarlığı konusunda çok fazla tanımlama yapılsa da en çok kabul edilen tanımlamalardan biri Aufderheide (1993)'nin yaptığı medya okuryazarlığı tanımıdır. Buna göre medya okuryazarlığı bireyin basılı ve elektronik medya araçlarını çözebilmesi, buradaki verileri değerlendirebilmesi, bu verileri analiz edebilmesi ve bu medya organlarına uygun veri üretebilmesi olarak tanımlanmaktadır.

Avrupa Birliği'nin Medya Okuryazarlığı komisyonu ise bu kavramı biraz daha geliştirerek daha ayrıntılı ve açıklayıcı bir çerçeve sunmuştur. Buna göre medya okuryazarlığı;

- Gazetelerden sanal topluluklara kadar mevcut tüm medya ortamlarında kendini rahat hissedene;
- Etkileşimli televizyon, İnternet arama motorları ve sanal toplulukların medya unsurlarından gelen medyayı aktif olarak kullanan, medyanın potansiyelini eğlence, kültür, kültürler arası diyalog, öğrenme ve günlük hayat uygulamalarında kullanan (örneğin; kütüphaneler, podcast'ler);
- İçeriğin hem kalitesi hem de doğruluğu konusunda medyaya eleştirel bir yaklaşıma sahip olan (örneğin: bilgiyi değerlendirebilen, çeşitli medya reklamlarıyla ilgilenebilen, arama motorlarını akıllıca kullanabilen);
- Medya teknolojilerinin gelişimi ve İnternet'in dağıtım kanalı olarak varlığının artmasına paralel olarak medyayı yaratıcı bir şekilde kullanan; resim, bilgi ve içerik oluşturup paylaşabilen;
- Medya ekonomisi, çoğulculuk ve medya sahipliği konularında bilgi sahibi olan;

- Telif hakları konusunda, özellikle de tüketicilerin ve içerik üreticilerinin hedefindeki genç nesiller için gerekli olan yasal çerçevenin farkında olan (EU, 2007) kişiler şeklinde tanımlanmaktadır.

Görüldüğü üzere medya araçlarının gelişimi ve çeşitlenmesi ile birlikte medya okuryazarlığına yönelik tanımlamalar da değişip gelişmektedir. Bu değişim İnternet teknolojisinin sunduğu bireysel imkânlar ile kitlesel medyayı takip etmekten bireysel üretimlerini İnternet'te etkin olarak paylaşmaya doğru gitmektedir.

3.2. Multimedya Okuryazarlığı

Medya okuryazarlığının içerisinde teknolojinin gelişmesi ile birlikte multimedya okuryazarlığı diye bir kavram da ortaya çıkmıştır. Multimedya okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ile eşanlamli olarak da kullanılabilir, ancak multimedya okuryazarlığında, bilgi iletmek ve iletişimi yönetmek için video, ses, animasyon ve slayt gösterileri gibi multimedya araçlarının kullanımı ön plana çıkmaktadır (Summey, 2013). Bu bölümde açıklanan diğer pek çok okuryazarlık tanımı gibi, multimedya okuryazarlık da teknolojik araçlarının üst düzey kullanımını içerir. Burada video, ses, animasyon ve slayt gösterileri gibi multimedya unsurlarını etkili bir şekilde oluşturmanın yanında bu tip iletilerden gelen mesajları dinleme ve okuma yoluyla doğru ve eleştirel bir şekilde ele alabilmeyi içermektedir.

3.3. Bilgi Okuryazarlığı

İlk olarak kütüphanecilik alanında ortaya koyulan bilgi okuryazarlığı kavramı, bilgi teknolojilerinin öneminin artmasıyla tüm dünyada gelişen ve yaygınlaşan bir kavram haline gelmiştir. Zamanla çok farklı araştırmacılar tarafından tanımlaması yapılan bu kavram da diğer okuryazarlık kavramları gibi sınırları belirlenemediği için tartışmalı bir kavram olarak ifade edilmektedir (Kurbanoglu, 2010).

Bilgi okuryazarlığının tanımını ilk olarak yapan Zurowski (1974)'ye göre bilgi sadece bilme değildir. Bir kişinin algı alanına giren, bireyin gerçeklik kavramını ve hareket etme kabiliyetini güçlendiren veya değiştiren, değerlendirilen ve özümseyen kavramlardır. Güzellik, sahibinin gözünde olduğu gibi bilgi de kullanıcının aklındadır. Yani, bilgi edinmenin bireyin hayatına kattığı değer yanında, bilginin bireysel ve öznel bir süreç olduğu da ifade edilmektedir. Bunun yanında, elimizdeki bilgiler ne zaman mevcut olursa olsun, bilgiyi değerlendirme kapasitemizi aştığı zaman daha fazla bilgi ediniriz. Dolayısıyla bilgi okuryazarlığı; daha fazla kaynağa ulaşma becerisi ile elimizdeki mevcut bilgileri arttırmaya ve bu bilgileri değerlendirmedeki kapasitemizi yükseltmeye yönelik becerileri içermektedir.

Bilginin yayılmasını ve bilgiye ulaşmayı kolaylaştıran teknoloji sayesinde günümüzde farklı dijital kaynaklardan çok farklı çeşitte bilgi edinmek mümkün olmaktadır. Bunun yanında teknolojinin sağladığı imkânlarla dijital kaynaklarda oluşan bilgi yığına herkes ekleme yapabilmektedir. Paylaşılan bilgi yığını denetleyecek mekanizmalar da bulunmadığı için özellikle İnternet ortamında bilginin edinilmesinde yanlış ve eksik bilgi sahibi olma tehlikesi vardır. İnternet'in neden olduğu bu dezavantaj, dijital ortamlardan bilgi edinen bireyler için bilgi okuryazarlığı kavramına bir boyut eklenmesini gerekli kılmıştır. Catts ve Lau (2008)'nin yaptığı tanımlamaya göre bilgi okuryazarı olan bir insan;

- Kendi bilgi ihtiyacını bilen
- Bilgiyi tespit edebilen ve tespit ettiği bilginin kalitesini değerlendirebilen
- Bilgiyi depolayabilen ve gerektiğinde geri çağırabilen
- Bilgiyi etkili ve etik kurallara uygun bir biçimde kullanan
- Bilgiyi yaratım ve bilgi iletişimi için kullanan bireyler olarak tanımlanmaktadır.

Bilgi okuryazarlığı tanımlamaları, çeşitli kamusal alanlarda mevcut bilgilerin dikkatli bir şekilde alınması ve seçilmesi gerektiğini vurgular. Bilgi okuryazarlığı, belirli alanlarda ve bağlamlarda bilgileri bulmak için kullanılan eleştirel düşünme, üst-bilişsel ve prosedürel bilgileri ön plana çıkarıp edinilen bilginin kalitesini, özgünlüğünü ve güvenilirliğini tanımayı amaçlar (Koltay, 2011).

Bilgi okuryazarlığında teknolojik ortamların kullanımı, etik kullanımı gibi daha geniş kapsamlı tanımlamalar yapılır. Bu konuda Mackey ve Jakobson (2011) dijital teknolojinin sunduğu bilgi edinimi ve çeşitli iş birliği olanaklarının artması ile bilgi okuryazarlığının üst okuryazarlık (meta literacy) olarak yeniden tanımlanması gerektiğini savunurlar. Mackey ve Jakobson (2011) tanımlamasını yaptıkları üst okuryazarlığın, bilgi

okuryazarlığının dijital okuryazarlığı, medya okuryazarlığını, İnternet okuryazarlığı gibi kavramları kapsadığını belirtirler. Bu noktada, üst okuryazarlık;

- Bilginin sunulduğu format türü ve edinim şeklini anlama,
- Aktif bir araştırmacı olarak kullanıcı geri bildirimini değerlendirme,
- Kullanıcı tarafından oluşturulan bilgiler için bir içerik oluşturma,
- Dinamik içeriği eleştirel olarak değerlendirme,
- Çoklu ortam formatlarında orijinal içerik üretme,
- Kişisel gizlilik, bilgi etiği ve fikri mülkiyet sorunlarını anlama,
- Katılımcı ortamlarda bilgi paylaşımı becerilerini içermektedir.

Belirtilen özelliklerine bakıldığında üst okuryazarlık tanımlamasının çağdaş dijital okuryazarlık tanımına benzer özellikler taşıdığı görülmektedir ancak dijital okuryazarlık daha kapsayıcı özelliklere sahiptir.

3.4. Bilgisayar Okuryazarlığı

Bilgisayar okuryazarlığı, bilgisayarları ve ilgili teknolojiyi (yazılım ve donanım aygıtları gibi) belirli bir verimlilik düzeyinde kullanma yeteneği anlamına gelir. Herhangi bir okuryazarlık türü için yeterlilik tanımları genelde çeşitli araştırmacılar tarafından farklı şekilde tanımlandığı için bir kişinin bilgisayar okuryazarı olarak kabul edilmesi için gerekli görülen farklı beceriler ve yetenekler de vardır. Bazı araştırmacılar, Microsoft Office ile ilgili yazılım becerilerine ve temel bilgisayar işlevlerini yerine getirmeye odaklanırken bazıları bilgisayardan uygulamalı olarak keşfetme ve uygun öğrenme kaynaklarını bulma, buradaki bilgiyi edinme, uygun öğrenme yöntemlerini kullanarak yeni yazılım ve donanım kullanmayı bağımsız bir şekilde gerçekleştirme gibi daha üst düzey beceriler olarak tanımlar. (Simonson vd., 1987; Dobberstein, 1993; Summey, 2013). Görüldüğü gibi bilgisayar okuryazarlığı daha çok İnternet'in yaygınlaşmasından önceki dönemde bilgisayarı kullanabilme, programlarla günlük hayat sorunlarını çözebilme ve bu makineden etkin şekilde faydalanabilme becerileri üzerine yoğunlaşmaktadır. İleride bu okuryazarlık teriminin içinde İnternet kullanımını ile etkileşimin de girmesi ile bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığına dönüştüğü görülmektedir.

3.5. Bilgi ve İletişim Teknolojileri (ICT) Okuryazarlığı

Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı başlığı altındaki çalışmalara bakıldığında bu okuryazarlık kavramının iki temel unsur üzerine kurulduğu görülmektedir. Bunların ilki bilgisayar kullanma becerileridir ve bu becerileri bilgisayar ya da teknoloji okuryazarlığı olarak isimlendirebiliriz. Bu boyut, teknolojik araçların kullanımının teknik boyutunu ele alır. İkincisi ise iletişim boyutudur ki bu boyut iletişim becerileri ile teknolojik araçların entegre edilmesi ile gerçekleşmektedir. Oliver ve Towers (2000)'e göre bilgisayar okuryazarlığı terimi uzun zamandır insanların bilgisayarların ve bilgi teknolojilerinin kullanma becerilerine yatkınlığı olarak ifade edilmektedir. Son yıllarda itibar ve popülerlik kaybı yaşamalarına rağmen, bilgisayar okuryazarlığı eğitim literatüründe hala yaygındır. Bilgisayar ve okuryazarlığın birleştirilmesi iletişim becerilerinin beklentilerini de içermektedir. Yani günümüzde salt bilgisayar okuryazarlığı şeklinde bir eğitimden ziyade bunun içine iletişim becerilerinin de eklenmesi ile bir *bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı* eğitimi daha popüler bir durumdadır.

Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, bilgi toplumunda çalışmak için bilgiye erişmek, bilgiyi yönetmek, entegre etmek, değerlendirmek ve bilgi oluşturmak için dijital teknolojiyi, iletişim araçlarını ve sosyal ağları kullanmaktır (ICT Panel, 2002). Buna göre bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığını 7 temel beceri altında inceleyebiliriz.

Tanımlama: Bir bilgi ihtiyacını tanımlamak ve ifade etmek için dijital araçları kullanma becerisi

Erişim: Dijital ortamlarda bilgi toplama ve uygun olanları alma becerisi

Yönetme: Bilgi edinmek veya üretmek için mevcut bir organizasyon veya sınıflandırma şemasını uygulamak için dijital araçları kullanmak

Bütünleştirme: Birden fazla kaynaktan gelen bilgileri sentezlemek, özetlemek, karşılaştırma yapmak veya karşılaştırmak için dijital araçları kullanma becerisidir. Ayrıca bilgileri dijital ortamda yorumlama ve gösterebilme becerisini de içermektedir.

Değerlendirme: Dijital materyallerin oluşturduğu nüfuzu, önyargıyı ve güncelliği belirlemek de dâhil olmak üzere dijital bilginin bir problemin gereksinimlerini ne ölçüde karşıladığını değerlendirmek

Üretme: Dijital ortamlarda bilgiyi uyarlamak, uygulamak, tasarlamak veya oluşturmak

İletişim: Belirli bir kitleyle ilgili bilgileri etkili bir dijital formatta yayınlamak şeklinde ifade edilmektedir (Katz ve Macklin, 2007).

3.6. İnternet (Web) Okuryazarlığı

Web okuryazarlığı, İnternet'te akıllı bir tüketici olmak ve dünya çapında oluşturulan ağın (world wide web) ortak zekâsına katkıda bulunan içerik oluşturmak için verimli bir şekilde çalışmakla ilgilidir. Teknoloji tabanlı olarak ortaya çıkan okuryazarlıkların her birinin diğerleriyle bir şekilde veya başkalarıyla kesiştiği gibi web okuryazarlığı ve bilgi okuryazarlığı arasında örtüşen birçok yön vardır. Web okuryazarı kullanıcıların çevrimiçi tüm bilgilerin doğruluğunu ve yazarların otoritesini göz önünde bulundurmaları, kaynağın ne kadar güncel olduğunu belirleyebilmeleri, önyargıları kontrol ederek ve konunun kapsamlı bir şekilde ele alınmasını sağlayarak kaynakları arayabilmeleri beklenmektedir. Web okuryazarlığı aynı zamanda çevrimiçi güvenliğin önemini ve suç, mahremiyet ve sanal iletişim (örneğin, sohbet odaları, sosyal ağlar, e-posta, forumlar, vb.) konularını da ele almaktadır. Meşru reklamlar ile dolandırıcılık arasında ayırım yapabilmek ve başkalarının söyledikleri kişi olmadıklarında tanıma yeteneği ile ilgilidir. Artık İnternet günlük yaşamın en yaygın parçası olduğundan, genç ve yaşlı tüm vatandaşlar arasında web okuryazarlığına acil bir ihtiyaç olduğu görülmektedir (Summey, 2013).

3.7. Dijital Okuryazarlık

Bu bölümde farklı kaynaklarda bulunan dijital okuryazarlık tanımları ele alınacaktır. Alan yazında yer alan tanımlamalar ortaya konduktan sonra bir sonraki bölümde dijital okuryazarlığa yönelik bir çerçeve çizilmektedir.

3.7.1. Alkalai ve Hamburger (2004)

Alkalai ve Hamburger (2004) dijital okuryazarlığı; fotoğrafik-görsel beceriler (photo-visual skills), üretim becerileri (reproduction skills) dallandırma becerileri (Branching skills), bilgi edinme becerileri (information skills) ve sosyo - duygusal beceriler (socio – emotional skills) olarak tanımlamaktadırlar.

Fotoğrafik-görsel beceriler (Photo-visual skills): Dijital teknolojiler metin temelinden grafik ve resim içeren doğru bir gelişim göstermiştir. Bu materyaller görselliği kullanarak düşünerek düşünebilmeyi gerektirmektedir. Bu benzersiz dijital okuryazarlık okuyucunun sezgisel olarak anlayabilmesini, serbestçe okuma yapabilmesini, görsellerdeki ve grafiklerdeki mesajları ve yönergeleri anlamasını sağlar.

Üretim becerileri (Reproduction skills): Dijital ortamlarda üretilen materyallerden yola çıkarak bu materyallerden daha anlamlı yeni bir materyal üretmeyi kapsamaktadır. Üretilen materyaller yalnızca metin değil, aynı zamanda görsel sanat eserlerini de içermektedir.

Branşlara ayırma becerileri (Branching skills): İnternet, multimedya ortamları ve dijital veritabanları kullanıcılara bilgi kaynakları arasında gezinebilme özgürlüğü sağlamaktadır. Buna karşın, bilgiye ulaşmadaki özgürlük beraberinde düzenli olmayan yahut farklı branşlara ayrılmış bilgileri kullanmayı, küçük parçalara ayrılmış bağımsız bilgi parçacıklarını birleştirmeyi ve yapılandırmayı gerektirmektedir.

Bilgi edinme becerileri (Information skills): Günümüzde bilgiye ulaşabilirliğin artması ile kullanıcılar için taraflı, öznel ve yanlış bilgileri ayıklamaya ve doğru bilgileri kullanmaya yönelik bir eğitim verme ihtiyacı doğmuştur. Bu eğitim, dijital kaynaklardan bilgi edinen kullanıcıların metinden yola çıkılarak edinilen sonuçlara, fikirlere ve fikri pozisyonlara yönelik değerlendirme yapabilecek bilinci vermeyi amaçlar. Aynı zamanda bu beceri alanı dijital ortamlarda bilgiyi arama stratejileri ve alışkanlıklarını da içermektedir.

Sosyo – duygusal beceriler (Socio – emotional skills): Dijital teknolojinin gelişmesi dijital ortamda iletişim ve yeni bilgi edinme kaynakları meydana getirmiştir. Bunlar bilgi paylaşım grupları sanal sohbet

odaları ve işbirlikli öğrenme sağlayan diğer sitelerdir. Ancak bu öğrenme ortamları kullanıcılar için sosyolojik ve duygusal bir takım beceriler gerektirmektedir. Bunlar, şekilsel ve resmi bilgiler, duyguları paylaşabilme, İnternet tuzaklarından, sahte kimliklerden kaçabilme ve virüs saldırılarına karşı bilinçli olmayı içermektedir.

3.7.2. Honan (2008)

Honan (2008) ise bu becerileri; metindeki kodu çözme (breaking the code of texts), metni anlamlandırma (participating the meaning of the texts), metni fonksiyonel olarak kullanabilme (using the texts functionally) ve metni eleştirel olarak analiz edebilme ve dönüştürebilme (critically analyzing and transforming the texts) olarak tanımlanmaktadır.

Metindeki kodu çözme (Breaking the code of texts): Alfabetik farkındalık, harfler ve sesler arasındaki ilişkiyi tanımak, söyleyişi kavramak ve metnin mekanik yönünü tanımlamayı içermektedir

Metni anlamlandırma (Participating the meaning of the texts): Metinden anlam çıkarma sürecidir. Buradaki süreçlere bakıldığında metinlerden ve görsellerden aktif bir şekilde anlam edinme, metni anlamlandırma sürecinde kişisel tecrübelerden yararlanma, kişisel tecrübe ile metnindeki karşılaştırma, metni benzer metinlerle karşılaştırma ve metnin nasıl çalıştığını anlama.

Metni fonksiyonel olarak kullanabilme (Using the texts functionally): Temelde farklı metinlerin amaçlarını kavrama. Dijital metinleri hem okul hem de okul dışında kullanabilme, okulda neyin beklenildiğini bilme (ödev ve diğer akademik işlemlerde), gerçek amaçlar için okuma, yazma, dinleme ve konuşma etkinliklerinde bulunma ve farklı tür metinleri uygun olarak kullanabilme (pdf, word, html...vb.)

Metni eleştirel olarak analiz edebilme ve dönüştürebilme (Critically analyzing and transforming the texts): Metinlerin belirli görüşleri, ilgileri, sesleri ve konu ile ilgili sessizlikleri temsil etme durumu hariç, tarafsız olmadığı durumları tespit edebilme, metinlerin yazarın ideolojisi ve ilgileri doğrultusunda nasıl değiştiğini anlamak.

3.7.3. Hague ve Payton (2011)

Hague ve Payton (2011) ise dijital okuryazarlığı biraz daha kapsamlı şekilde sekiz beceri alanı ile tanımlamaktadırlar. Bunlar Fonksiyonel Beceriler, (Functional Skills), Yaratıcılık (Creativity), Eleştirel Düşünme Becerileri (Critical Thinking), Kültürel ve Sosyal Anlayış (Cultural and Social Understanding), İşbirliği Yapma (Collaboration), Bilgiyi Bulma ve Keşfetme Becerileri (The ability to find and select information), Etkili İletişim Becerileri (Effective Communication) ve E-Güvenlik (E-safety) konularıdır.

Fonksiyonel Beceriler: Fonksiyonel beceriler dijital okuryazarlık konusunda geniş bir çeşit sunan teknolojik cihazları kullanabilmesidir. Günümüzde eğitim ortamında dijital teknolojilerin kullanımı genellikle sunum yapma amaçlı kullanılmaktadır. Bu noktada öğrenciler de genellikle Word programında ödev yazma ya da Powerpoint programıyla sunum hazırlamanın ötesine geçememektedirler. Fonksiyonel beceriler birbirinden farklı programları, farklı cihazları ve farklı ortamları kullanarak bilgi edinme ve bilgi üretmeyi kapsamaktadır.

Yaratıcılık: Dijital okuryazarlık dijital ortamlarda bilgi alışverişinin yanında, bu bilgilerin yaratıcı bir süreç sonunda üretildiğinin farkında olmak ve yaratıcı bir süreç sonucunda bir ürün ortaya koyabilmektir. Üç boyutu vardır: 1. yeni bir ürün ya da çıktı ortaya koyma. 2. Yaratıcı ve hayal gücü yüksek düşünme 3. bilgi ya da üretim sağlayabilecek bilgiyi ortaya koyma

İşbirliği Yapma: Öğrenme süreci bilgi alışverişinin dışında diyalog, tartışma ve birbirinin anlayışları üzerine ortak bir anlamlandırma oluşturabilmektir. Bu bakımdan dijital okuryazarlık aynı zamanda başkaları ile birlikte ve ilişki içerisinde anlam oluşturmayı da kapsamaktadır. Bu tip işbirlikli öğrenme sağlayan dijital ortamlara bakıldığında herkesin yeni bilgi ekleyebileceği ya da mevcut bilgiyi güncelleyebileceği wiki siteleri (wikipedia gibi), bilgi ve belge paylaşımının sağlanabileceği dosya paylaşım siteleri (GoogleDocs gibi), görsel okuma becerilerine yönelik işbirlikli olarak kullanılacak siteler (GoogleMaps gibi) bunlara örnek olarak verilebilir.

Etkili İletişim Becerileri: İletişim günlük hayatımızın neredeyse merkezinde yer alan bir konudur. Türkçe eğitimi de dört temel dil becerisi ile bu iletişim sürecine yönelik eğitimi sağlamaktadır. Bu noktada günümüzde ortaya çıkan yeni iletişim ortamlarına yönelik verilecek eğitim de Türkçe dersinin bir konusu olmalıdır. E-posta, Sosyal ağlar, forumlar ve bloglarla uygun bir şekilde iletişim kurabilme becerisine sahip

olmayı içerir. Bu noktada e-posta sosyal ağlar ve forumlar kişilere anlık iletişim imkanı sağlarken bloglar gibi kişiye özel siteler bireyler yazılı anlatım ürünlerini geniş kitlelerle paylaşabilme imkanı vermektedir.

Bilgiyi Bulma ve Keşfetme Becerileri: Dijital okuryazarlığın bir diğer boyutu da öğrencilerin güvenilir ve araştırılan konu ile ilgili bilgilere ulaşabilme becerisidir. Bu konuda öğrencilerin bilgiyi nasıl bulacağı ve kaynakları nasıl seçeceği konusunda dikkatli olmaları gerekmektedir. Özellikle kütüphane kataloglarını, tez veri tabanlarını, Google akademik gibi akademik veri tabanlarını nasıl tarayacaklarını bilmeyi kapsayan bu beceri alanı aynı zamanda hangi belgenin konu ile ilgili olduğunun da belirlenmesini içerir. Dolayısıyla bu beceri alanı akademik çalışmalarda anahtar kelime ve çalışma özetlerinin de etkili bir şekilde kullanılmasını içermektedir.

Eleştirel Düşünme Becerileri: Dijital materyallerden alınan bilgi ve ifadeleri olduğu gibi kabul etmeden öncelikle doğruluğuna yönelik değerlendirme yapabilme becerisidir. Bilgiyi bulma ve keşfetme becerisine sahip olmak konu ile ilgili bir araştırmayı bulmaya yardımcı olabilir ancak eleştirel düşünme becerisi bulunan bilginin doğruluğu konusunda değerlendirme yapabilmek de gereklidir. Dolayısıyla eleştirel düşünme becerisi bir bakıma bilgiyi bulma ve keşfetme becerisini tamamlayıcı niteliktedir. Bu becerinin sayesinde hangi kaynakların güvenli olduğu, referans gösterilen yargılarla öznel görüş ifade eden yargılar arasındaki farkın ne olduğu ve dijital ortamdaki kaynakların özgün olup olmadığı belirlenebilmektedir.

Kültürel ve Sosyal Anlayış: Dijital okuryazarlık anlamın ve bu anlamın paylaşılmasının her zaman geniş bağlamda gerçekleşmesini sağlar. Öğrenciler kültürün, İnternet ağlarının ve deneyimlerin karşılıklı etkileşimi içinde yer almaktadır. Tüm bunların bağlantılı olduğu her dijital okuryazarlık eyleminin sosyal ve tarihi altyapısı vardır. Bu bağlamda Aslında kültürel ve sosyal anlayış geliştirme öğrencilerin yalnızca sosyal ve kültürel anlamda değil, aynı zamanda politik ve entelektüel olarak toplumun bir paçası olmalarına yardımcı olur. Kültürel ve sosyal anlayış öğrencileri dil ve anlam yardımıyla dijital okuryazarlığa ulaşmalarını sağlar.

E-Güvenlik: Bu beceri alanı uygunsuz içerikli ve virüslü bilgi kaynaklarına karşı bilgili olup bilgi için güvenli kaynakları kullanabilmeyi ifade etmektedir. Bu noktada öğrencilere güvenli siteler konusunda bilgi verilmesidir.

3.7.4. Hobbs (2010)

Hobbs (2010) *Digital and Media Literacy: A Plan of Action* isimli çalışmasında dijital okuryazarlık ve medya okuryazarlığının birleştirilerek okullarda eğitiminin verilmesi gerektiğine değinir. Bundan yola çıkarak medya ve dijital okuryazarlık becerisine sahip olan bireyler;

- Araştırması ile ilgili materyalleri tespit eden, bilgi ve fikirleri kavrayıp sorumlu seçimler yaparak bilgiye erişen ve bunları paylaşabilen
- Yazarı, amacını ve bakış açısını tanımlayarak dijital ortamdan elde ettiği içeriğin kalitesini ve güvenilirliğini değerlendirebilen, farklı formlardaki mesajları analiz edebilen.
- Dil becerileri, görseller, ses ve yeni dijital teknoloji imkânlarından faydalanarak çeşitli formlarda içerik oluşturabilen.
- Sosyal sorumluluk ve etik ilkeleri uygulayarak kişinin kendi eğilimlerini ve iletişim davranışlarını düşünebilen.
- Aile içindeki, işyerindeki ve toplumdaki bilgileri paylaşmak ve sorunları çözmek için bireysel ve işbirliği içinde çalışarak (örn: bir topluluğun üyesi olarak) sosyal eylemde bulunabilen kişiler olarak tanımlanmaktadır.

3.7.5. Belshaw (2011)

Belshaw (2011) yılında yaptığı tez çalışmasında dijital okuryazarlık becerilerinin boyutlarını belirlemeye çalışmıştır. Bu beceriyi sekiz farklı boyutta değerlendiren Belshaw'ın tasnifinde dijital okuryazar olan bireyin özelliklerinden ziyade becerinin boyutları ele alınmıştır.

Kültürel Boyut: Dijital okuryazarlık, birlikte inşa edilen davranış normlarıyla bağlamsal ve durumsal olarak görülür. Yani bir sanal öğrenme ortamı, oyun platformu ve Facebook gibi sosyal bir ağ farklı göstergebilimsel etki alanlarına sahiptir. Bu bağlamların her birinde farklı kodlar ve çalışma şekilleri, reddedilen veya kabul

görüp teşvik edilen şeyler bulunur. Dolayısıyla kültürel boyut bu farklı ortamların farklı etki alanlarına yönelik farkındalığı içermektedir.

Bilişsel Boyut: Dijital okuryazarlığın bilişsel boyutu “bir dizi teknik araç kullanarak” (örneğin bir arama motorunda İnternet araması yapmak) ötesinde düşünmek ve bir dizi bilişsel araç kullanma yeteneğine odaklanmayı gerektirir. Yani, geleneksel tanımla okuryazarlığın, bireyin nesnel olarak tanımlanmış bir okuryazarlık biçimiyle etkileşime girdiği psikolojik bir fenomen olan “zihni genişletmek” ile ilgili olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bilişsel boyutta dijital ortamların insanların zihinsel becerileri üzerine yaptığı geliştirici etkidir denilebilir.

Yapılandırma boyutu: Özgün bir şey oluşturmak için tüm kaynaklardan gelen içerikleri kullanmak ve bunları birbiriyle karıştırmak da dâhil olmak üzere yeni bir şey yaratmaya ilişkin becerileri kapsamaktadır. Ayrıca, dijital okuryazarlıkların bu boyutu, içeriğin nasıl ve hangi amaçlarla oluşturulabileceğini, önceden kullandığı bilgileri yeniden nasıl kullanılabileceğini ve farklı kaynaklardan gelen bilgilerle yeniden nasıl bir araya getirebileceğini anlamak ile ilgilidir.

İletişim: Bu boyut, iletişim medyasının nasıl çalıştığını anlama üzerine odaklanmaktadır. Herhangi bir okuryazarlık biçiminin bir tür iletişim biçimi içermesi gerektiği açıktır. Sonuçta okuryazarlık, okumayı olduğu kadar yazmayı da içerir. Dijital okuryazarlık becerisi iletişimsel süreç içerisinde bilgiyi edinen alıcı konumunun yanında bilgiyi üretilen paylaşılan kaynak konumunu da içermektedir.

Özgüven: Dijital okuryazarlığın beşinci temel unsuru olan özgüven ögesidir. Bilindiği gibi dijital ortamın fiziksel ortamlara nazaran deneme yanılma konusunda daha toleranslıdır. Yani dijital ortamlarda projeler üzerinde çalışırken hata yapıldığında geri al tuşu ile bunu düzeltmemiz mümkündür ama gerçek hayatta böyle bir seçenek bulunmamaktadır. Ya da birçok deneme dosyayı açıp karalama yapıp sonra içinden birini seçip diğerlerini zahmetsizce silme olanağına sahibiz. Dolayısıyla dijital okuryazarlığın bir boyutu da teknolojinin sağladığı sınırsız deneme imkanı ve yanlışları düzeltmeye yönelik tolerans neticesinde edinilen özgüvendir. Belshaw bu özgüven duygusunu Prensky (2001)’in dijital yerli tanımlaması ile bağdaştırır.

Yaratıcılık: Dijital okuryazarlığın yaratıcılık ögesi, “yeni yollarla yeni şeyler yapmak” ile ilgilidir. Bu, görevleri gerçekleştirmek ve daha önce imkansız olan veya ortalama bir kişinin erişemeyeceği şeyleri başarmak için teknolojileri kullanmakla ilgilidir. Örneğin, bir tahtaya yazmak için Microsoft Powerpoint’i teknolojik bir alternatif olarak kullanmak yerine, ortak bir wiki tabanlı platform kullanarak mümkün olanın yeniden kavramlaştırılması yaratıcı bir etkinlik olarak betimlenebilir.

Eleştirme boyutu: Belshaw’ın çalışmasında bu boyut, sözleşmelerin, varsayımların, güç ilişkilerinin vb. kabul edilmesini ve sorgulanmasını içerir. Eleştirme boyutu iletişimsel süreçler içerisinde gerçekleşeceği için doğrudan iletişimsel ögeyle yakından ilişkilidir denilebilir.

Dijital vatandaşlık: Sivil unsur katılımı, sosyal adalet ve toplumsal sorumluluk ile ilgilidir. Bu boyut eğitim müfredatlarında “sorumlu kullanıcılar” olma hedefine atıfta bulunur. Sivil öge katılım, sosyal adalet ve toplumsal sorumluluk ile ilgilidir, yani özgüven ögesiyle de doğrudan bağlantılıdır.

3.7.6. Joint Information Systems Committee (JISC) (2014)

JISC (Joint Information Systems Committee) dijital okuryazarı dijital teknoloji ile yaşama, bu ortamda öğrenme ve çalışma becerilerine sahip bireyler olarak tanımlamaktadır. Buna göre dijital okuryazarlık, evvelce belirtilen teknoloji tabanlı okuryazarlıkların hepsini kapsamaktadır. Dolayısıyla dijital okuryazarlığa yönelik çerçeve, bu tanımlama üzerinden açıklanmaktadır.

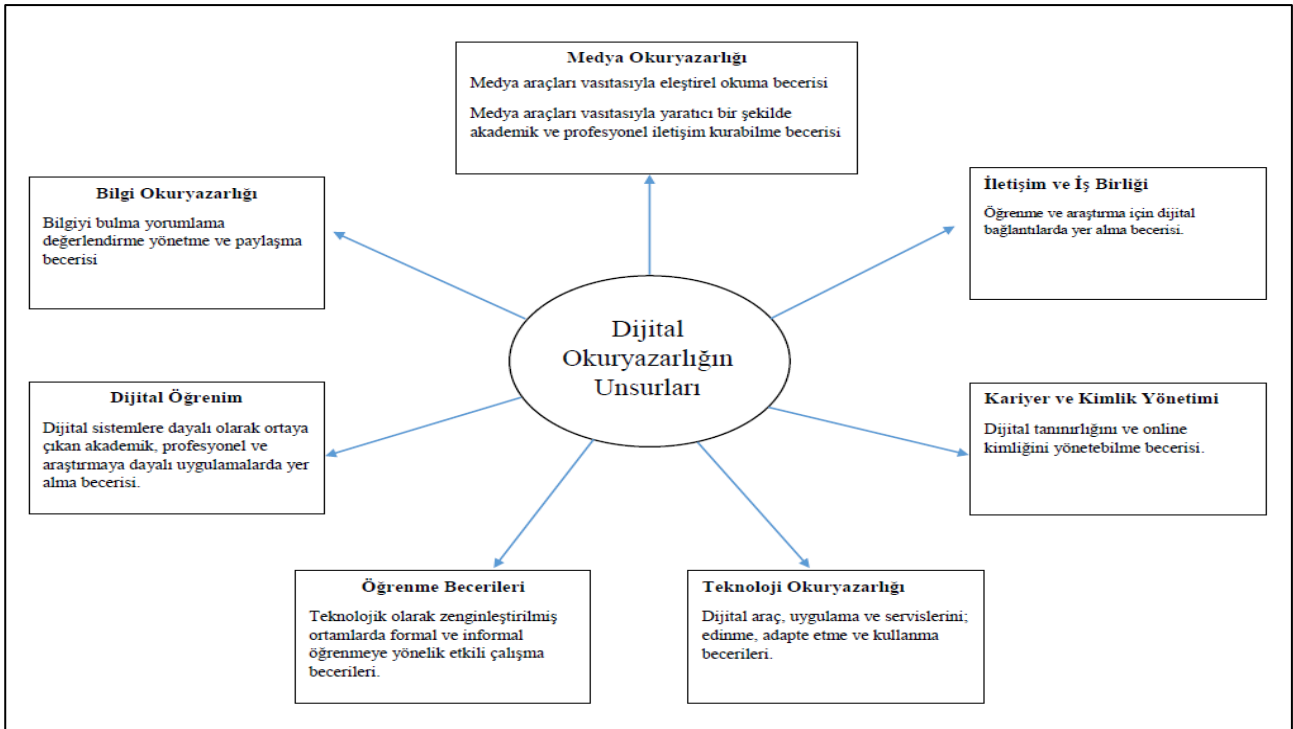
4. DİJİTAL OKURYAZARLIĞA YÖNELİK ÇERÇEVE

Yeni tip okuryazarlıklara yönelik tasnifleri eskiden yeniye doğru sıralandığında kavramların sürekli geliştirildiği, yeni kavramların eklendiği görülmektedir. Örneğin Bawden (2001) ve Avrupa Komisyonu (2007) yaptığı medya okuryazarlığı tanımlaması dijital teknolojinin kullanımını içerirken JISC (2014)’in dijital okuryazarlık tanımını medya okuryazarlığını da içermektedir. Bunun nedeni, dijital teknolojinin zaman içerisinde hayatımıza daha fazla dâhil olması ve her alanda olduğu gibi medya okuryazarlığına yönelik alışkanlıkları da değiştirmesidir denilebilir. Bu bakımdan günümüzdeki mevcut durumdan yola çıkılarak çizilecek bir dijital okuryazarlık çerçevesi çizilmesi önem arz etmektedir.

Yeni tip okuryazarlıklara bakıldığında 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ortaya çıkan birçok okuryazarlığın daha çok bireylerin seçkin alıcılar olması ve medya unsurlarından aldıkları iletiler konusunda eleştirel davranabilmesine odaklandığı görülmektedir. Bu durumun temel nedeni televizyon, gazete ve dergi temelli bir okuryazarlığın bunu gerektirmesidir çünkü bu medya organlarında sınırlı sayıda kişinin yorum ya da yayın yapma olanağı vardır. Dolayısıyla toplum açısından mühim olan bu iletiler arasından uygun olanının seçilmesidir. Ancak değişen şartlar çerçevesinde bugün dijital teknolojinin herkese yayın ve yorum yapma, oluşturduğu bir materyali İnternet'e bağlı tüm kullanıcılarla paylaşabilme imkânı vermektedir. Bu değişim, video paylaşım sitelerinde artan kanal sayısından ya da "youtuberlık" olarak tanımlanan bir mesleğin çıkışından görülebilir. Zamanın ve teknolojinin değişen şartları, medya okuryazarlığından dijital okuryazarlığa doğru bir dönüşümü beraberinde getirmektedir. Dijital okuryazarlıkta artık medya ve tasarım üretebilme becerileri üzerinde de durulmaktadır. Bu durum alan yazında; medya okuryazarlığında seçkin bir alıcı / müşteri (consumer) hedeflenirken dijital okuryazarlıkta üretici / yaratıcı (author) hedeflendiği şeklinde ifade edilmektedir (Belshaw, 2011; Resnick, 2012).

Ele alınan çalışmalara bakıldığında medya okuryazarlığı ile 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren başlayan teknoloji tabanlı yeni tip okuryazarlık kavramlarının zaman geçtikçe dijital okuryazarlık kavramına doğru evrildiği görülmektedir. Bugün dijital okuryazarlık terimine bakıldığında diğer birçok okuryazarlık teriminin becerilerini kapsadığı görülmektedir. Bu konuda Mackey ve Jakobson (2011)'in yaptığı üst okuryazarlık terimi her ne kadar kapsayıcı olarak görülse de JISC (2014)'in yapmış olduğu dijital okuryazarlık tanımı en kapsamlı teknoloji tabanlı okuryazarlık terimi olarak düşünülmektedir. Ancak teknolojinin gelişimi sürekli olarak devam ettiği ve kullanılan cihazlar ile bu cihazı kullanan insanlardan beklenen beceriler değiştiği sürece bu tanımlamaların da değişmesi olasıdır. Dolayısıyla bugün en kapsamlı olarak ele aldığımız dijital okuryazarlık kavramı, ileriki zamanlarda yapılacak yeni bir okuryazarlık tanımlamasının içerisinde sadece bir dalı kapsayabilir. Bu tarz bir değişimin yaşanması da son derece doğaldır, burada mühim olan yeni nesilleri dünya çapında ön plana çıkararak teknoloji tabanlı becerilere sahip bireyler olarak yetiştirebilmektir. Dijital okuryazarlığa yönelik çizilebilecek en kapsamlı çerçeve aşağıda gösterilmektedir.

Sonuç olarak; dijital okuryazarlık tanımlamasının bugün için daha geçerli bir kavram olduğu görülmektedir. Bunun temel nedeninin teknolojinin gelişimi ekseninde bilgi, kütüphane ve medya araçlarının da dijitalleşmeye, Genel Ağ tabanlı bir içeriğe dönüşmesidir. Farklı tip okuryazarlıkların iç içe geçerek anlamsal olarak karıştırılmasının yanında dijital okuryazarlığın zamanla diğerlerini kapsar hale geleceği düşünüldüğü için medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı gibi kavramların tanımlanmasının dijital okuryazarlığın çerçevesinin belirlenmesi için gerekli olduğu düşünülmektedir.

Şekil 1: Dijital okuryazarlık çerçevesi (Kaynak: JISC, 2014)

5. DİJİTAL OKURYAZARLIĞIN TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE UYGULANMASI

Bu bölümde dört temel dil becerisine yönelik etkinliklerle dijital okuryazarlık becerisinin nasıl geliştirilebileceği üzerinde durulmuştur. Bunların dışında dijital ortamlarda yazım ve noktalama etkinliklerinin nasıl yapılabileceğine yönelik bir başlık da yer almaktadır. Etkinlik önerilerinin altında yer alan çalışma kâğıtlarında web sitelerinde yer alan içerikler veya dersin içeriğine yönelik sınıf içinde dağıtılacak etkinlikler yer almaktadır.

5.1. Dijital Ortamlarda Okuma Becerilerine Yönelik Etkinlik Örnekleri

Mona Roza'nın Hangi Hikâyesi?	
Dersin Adı	Türkçe
Sınıf	8
Konu	İnternet Sitelerindeki Bilgi Güvenirliği
Kazanım	T.8.3.31. Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular. <i>a) Blog ve şahsi İnternet sayfalarındaki bilgilerin güvenilirliği konusunda çalışmalar yapılır.</i> <i>b) Bilimsel çalışmalarda ağırlıklı olarak “edu” ve “gov” uzantılı sitelerin kullanıldığı vurgulanır.</i>
Kullanılan Yöntemler	Metinler Arası Okuma Yöntemi / Eleştirel Okuma
Ders Planı	<p>Dersin başlangıcında öğretmen sınıftaki teknolojik imkâna göre öğrencilerinden Sezai Karakoç'un Mona Roza şiirinin yazılış hikâyesini araştırmalarını ister. Eğer sınıfta herkesin önünde bilgisayar imkânı yoksa ilgili konu hakkında yazılmış farklı hikâyelerin ekran görüntüsünü içeren çalışma kâğıdı olarak da verebilir.</p> <p>Bir sonraki aşamada şiirin yazılışına dair birbirinden farklı hikâyelerin olduğu öğrenciler tarafından görülecektir (bkz. hikayenin 1., 2. ve 3. versiyonları). Burada öğretmen, öğrencilerden hikâyelerdeki farklılık gösteren unsurlarını belirlemelerini ister. Ardından bunlar arasındaki benzerlikler ve farklılıkları öğrencilerin not etmelerini ister.</p> <p>Daha sonra öğrencilere bu hikâyelerin hiçbirinin gerçeği yansıtmadığı anlatılır ve öğrencilerin gözü önünde İnternet araması yapılarak hikâyenin aslının bulunduğu gazete haberine ulaşılr.</p> <p>Öğrencilerle şiirin yazılışı ve kişilerin gerçek hikâyesi paylaşılır. http://www.hurriyet.com.tr/mona-roza-ile-sezai-karakoc-ayni-karede-5749412 adresinde Mona Roza şiiri ile ilgili gerçekler öğrenci ile paylaşılır.</p> <p>Böylece öğrencilerin İnternet aramalarında kanıtlanabilir bilgilere ulaşmaları, blog ve şahsi İnternet sayfalarındaki bilgilerin gerçekliğini teyit etmeden kullanmamaları gerektiği belirtilir. Burada edu.tr ve gov.tr uzantılarının güvenilir siteler olduğu öğretmen tarafından vurgulanır.</p> <p>Öğrencilerden Çanakkale Savaşı konusunda bir araştırma yapmaları bu araştırmada güvenilir sitelerden veri toplamaları istenir.</p>
Ölçme ve Değerlendirme	Öğrencilerden Çanakkale Savaşı konusunda yaptıkları araştırmalar ve edindikleri bilgiler üzerinden değerlendirme yapılır.

1.versiyon

KAVGAM: Mona Roza Şiirinin Hik... x +

Güvenli değil | com/2010/01/mona-roza-siirinin-hikayesi-ve-srlar.html

Mona Roza Tek Gül anlamına gelir. Bir rivayete göre... Sezai Karakoç üniversitedeyken bir okul arkadaşına sevdalanır.. Fakat kendisini yakışıklı bulmadığı için ona bir türlü açılmaz.. Bir gün cesaretini toplayıp aşkını Muazzez Hanım' a arzeder..Fakat reddedilince çok üzülür.. Okullar tatil olur.. Muazzez hanım Geyve' de yazlıkta kalmaya başlar.. Sezai Karakoç' ta tam karşısındaki yazlığın bahçesinde bahçıvan olarak çalışmaya başlar.. Her gün karşılıksız sevgi duyduğu sevgilisini seyredir..Ona şiirler yazar. Mona Roza şiirinin her kıtasının baş harflerine dikkat edersek Muazzez Akkayam ismi ortaya çıkar. Gel zaman git zaman.. Okul biter ve mezuniyet töreni yapılır..Mezuniyet törenindeyse Sezai Karakoç Mona Roza şiirini okur. Muazzez Akkaya ise tam karşındadır. Şiiri bittikten sonra bir alkış tufanı kopar. Herkes bir daha okuması için ısrar eder. Ve tam 3 kez Sezai Karakoç bu şiiri ard arda okur. Sahnedan tam ineceği sırada Muazzez Hanım koşarak yanına gelir ve ona hala teklifinin geçerli olup olmadığını sorar. Sezai Karakoç senin aşkın artık benimkine yetişemez der ve hayır cevabını verir Muazzez Hanım bayılır. Ertesi gün ise Muazzez Hanım' ın intihar ettiği duyulur. Sezai Karakoç hala evlenmemiştir.....
Sezai KarakoçLa Muazzez Akkaya aynı karede!!

"Resim, Sayın Necil (Durak) Örtürk'den alındı"

1954 Son Sınıf "İnek Bayramı"nda Mâli Su'beden bir Grup

1. Sıra (Oturulan, soldan sağa): 1 — Cangir Aren; 2 — Ülkü Çıtrak; 3 — Neriman Öltün; 4 — Bilal Akbaş; 5 — Meşih Dikmençeli.
2. Sıra (Ayaktakiler, soldan sağa): 1 — Sezai Karakoç; 2 — Muazzez Akkaya; 3 — Ötker Akçakoca; 4 — Necil Örtürk; 5 — (Eğilme) Erdoğan (?); 6 — (?) ; 7 — Enver Zorlu;
3. Sıra (Ayaktakiler, soldan sağa): 1 — Yusuf Kırmızı; 2 — Neodet Keemez; 3 — (?) ; 4 — Ayhan Karam; 5 — Samim Uslu; 6 — (?) ; 7 — Ayhan (?); 8 — Elhan Evliyaoğlu; 9 — Ahmed Demir; 10 — (?) ;
4. Sıra (Ayaktakiler, soldan sağa): 1 — Neodet (?); 2 — (?) ; 3 — Tosun Karay; 4 — Sâdi Unal; 5 — Zeki Döner; 6 — Rahmi Kılıç; 7 — Turgut Gâlegen; 8 — Muzaffer Orunsal; 9 — Ümid Özken.

2.versiyon

SEZAI KARAKOÇ'UN MONA ROSA x +

Güvenli değil | .net/2014/04/sezai-karakocun-mona-rosa-siiri-ve.html

Kitap Özetleri ▼ Ders Notları ▼ Yazılılar Testler Hakkımızda

tekrar denemeye, hedeflediği aşkı yaşamak için elinden geleni yapmaya, karar vermiştir.

Şairimiz dört yıl boyunca bu aşkı yaşamış gönlünü yakmış. Gün gelmiş sene sonu gelmiştir. Ankara Üniversitesinin öğrencileri dört yılın yorgunluğu ve okulu bitirmenin heyecanıyla mezuniyet gecesinde birleşir. Kalabalık bir mahşer gününü andırır. O kalabalığın içinde olmayanlarda vardır, Sezai Karakoç. Genç aşık, o gün büyük bir istek üzerine şiir yazdığının da bilinmesi üzerine kürsüde bir şiir okumak için bulunur. Ve o an gelir Sezai Karakoç anons edilir. Kürsüye çıkan Sezai, ana baba misafir öğretmen öğrenci deryasına bir bakar. Kalabalığın içinde aşkını arar, gönlünde yer alamadığı kusursuz sevdasını... Ve neden sonra başlar şiirini okumaya...

Mona roza siyah güler ak güller
Geyve'nin gülleri beyaz yatak
Kanadı kırık kuş merhamet ister
Ah senin yüzünden kana batacak
Mona roza siyah güller ak güller

Şiir bitene kadar o kalabalıktan hiç bir ses gelmez. Oysa Sezai Karakoç şiirin tamamını sevdiğinin gözlerinden gözlerini hiç ayırmadan okumuştur. Son kıta da başlayan uğultular, kalabalığın şiiri çok beğendiğini mırıldayan dudaklar ve bu aşk kime diye sorular sorular arasında bir kız? O kız ki Sezai'nin gönlünün sahibi dört yıl boyunca nasıl fark edemedim böyle bir aşkı dercesine kalabalıktan sıyrılıp kürsüye yaklaşır. Ve bağırarak seni kabul ediyorum der. Fakat, gurur aşkın önüne geçmiştir. Sezai, bu seferde ben seni kabul etmiyorum diyerek arkasını döner. Ne kadar yürekten söylediği tartışılsa da gönül susmuş dudaklar konuşmuştur. Delikanlı şair Sezai Karakoç, o günden sonra bir daha kıyı görmemiştir. O kız **Muazzez Akkaya**'dır.

3.versiyon

1k Mona Roza Şiirinin Hikayesi x +

← → ↻ https com/mona-roza-siirinin-hikayesi--346037

Mona Roza Şiirinin Hikayesi Keşfet Giriş Yap Kaydol

"Sezai Karakoç Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi'ndeyken bir okul arkadaşına sevdalanır. Bu sevdalanış rüzgarın önüne atılmış bir tüy gibi hayatını sürükleyecektir. Sonu olmayan bu başlangıç ömrü boyunca sürecek bir aşkın habercisidir. Kısa bir süre sonra aşkına dayanamayıp kızı açılmaya karar verir. Fakat, kızın kendini terslemesini ve ret cevabını alma riskini göze alamamaktadır. Anadolu'nun bağrından gelen genç Sezai Karakoç'un kalbi kırılmıştır. Ama bu kırgınlık fazla uzun sürmez. Sezai geri toparlanır ve şansını tekrar denemeye, hedeflediği aşkı yaşamak için elinden geleni yapmaya karar vermiştir. Fakat kendisini yakışıklı bulmadığı için ona bir türlü açılmaz. Bir gün cesaretini toplayıp aşkını Muazzez Hanım'a arz eder. Fakat reddedilince çok üzülür. Okullar tatil olur. Muazzez Hanım Geyve'de yazlıkta kalmaya başlar. Sezai Karakoç da tam karşısındaki yazlığın bahçesinde bahçıvan olarak çalışmaya başlar. Her gün karşılıksız sevgi duyduğu sevgilisini seyrederek ona şiirler yazar. **Mona Roza şiirinin** her kıtasının baş harflerine dikkat edersek Muazzez Akkayam ismi ortaya çıkar. Gel zaman git zaman. Okul biter ve mezuniyet töreni yapılır. Mezuniyet törenindeyse Sezai Karakoç **Mona Roza** şiirini okur. Muazzez Akkaya ise tam karşısındadır. Şiir bitene kadar o kalabalıktan hiçbir ses gelmez. Oysa Sezai Karakoç şiirin tamamını sevdiğinin gözlerinden gözlerini hiç ayırmadan okumuştur. Son kıtada başlayan uğultular, kalabalığın şiiri çok beğendiğini mırıldayan dudaklar ve bu aşk kime diye sorular, sorular arasında bir kız? Şiiri bittikten sonra bir alkış tufanı kopar. Herkes bir daha okuması için ısrar eder. Ve tam 3 kez Sezai Karakoç bu şiiri peş peşe okur. Sahneden tam ineceği sırada Muazzez Hanım koşarak yanına gelir ve ona hala teklifinin geçerli olup olmadığını sorar. Sezai Karakoç senin aşkın artık benimkine yetişemez der ve hayır cevabını verir Muazzez Hanım bayılır." Hikayenin devamında Muazzez Hanım'ın intihar ettiğini söyleyenler de vardır; ama gerçek şudur ki Sezai Karakoç hiçbir zaman Muazzez Hanım'a kavuşamaz.

Versiyonlar	Kısa Özet	Hikayedeki Doğruluklar	Hikayedeki Yanlışlar
1.			
2.			
3.			
Gerçek Hikâyenin Özeti			

Web Sitesi Türleri	
Dersin Adı	Türkçe
Sınıf	7
Konu	Farklı siteleri kategorize etmek.
Kazanım	T.7.3.32. Bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanır. T.7.3.33. Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular.
Kullanılan Yöntem	Metinler Arası Okuma Yöntemi
Ders Planı	<p>Öğrencilere derste web site türleri aşağıdaki örnekler eşliğinde anlatılır. Bu tür web sitelerinin hangi amaçlarla kullanıldığını ve öğrencilerin günlük hayatlarında hangi dil becerisi ile ilişkili bu siteleri kullanacağı üzerine durulur.</p> <p>Bu ders için aşağıdaki web sitelerinin içerikleri anlatılır ve bu web kaynaklarındaki bilgileri öğrencilerin nasıl edinebilecekleri, bu bilgilerin güvenilirliği üzerine ders anlatımı gerçekleştirilir. Ders anlatımının yanı sıra her site türüne verilen örnek, görsel olarak projeksiyon ile yansıtılır. Ardından bu sitelerdeki bilgilerin ne şekilde okunacağı, buralardan ödev hazırlanırken ne şekilde bilgi alınabileceği, günlük hayatta ne gibi işlevlerde kullanılabilmesi ve buralarda yer alan bilgilerin güvenilirlik düzeyi üzerine anlatım yapılır. Türkçe öğretim programına paralel olarak “gov.tr”, “edu.tr” gibi güvenilir site uzantılarına da dikkat çekilir.</p> <p style="text-align: center;">Web Site Türleri</p> <p>Arama Motoru Sitesi: Aranılan bilgi için diğer siteleri tarayan ve ağ geçidi olan sitelerdir. Örn: Google,</p> <p>Blog sitesi: Teknik bilgi gerektirmeden, kendi istedikleri şeyleri, kendi istedikleri şekilde yazan insanların oluşturdukları, günlüğe benzeyen İnternet siteleridir. Tartışma forumları içerebilir. Örn: egitimpedia.com,</p> <p>Devlet siteleri: (E-devlet) Devletle ilgili işlerin yürütülebileceği, prosedürler ve hizmetler hakkında bilgi alınabilecek devlet tabanlı sitelerdir. Örn: Meb.gov.tr,</p> <p>Dijital Kütüphane Sitesi: Kaynaklarının önemli bir kısmına bilgisayar ortamında ulaşılabilen ve yazılı veya mikrofilm dışında bilgisayar ortamındaki formatlara sahip verilerin bulunduğu kütüphane türüdür. Örn: Milli Kütüphane – dijital kütüphane,</p> <p>Eleştiri sitesi: (Review site) Ziyaretçilerin kullandıkları ürünler ya da aldıkları hizmet hakkında görüş belirttikleri hatta oy kullanıp puanlandıkları sitelerdir. Örn: IMDB</p> <p>Forum sitesi: İçeriğine göre kategorilendirilmiş konular hakkında ortak bilgi paylaşımlarının yapıldığı sitelerdir. Örn: Gezenbilir.com</p> <p>Haber sitesi: Bilgi sitesine benzeyen ama amacı haber yaymak olan sitelerdir. Yayınları yoruma açıktır. Örn: Haberturk.com</p> <p>İstihdam sitesi: İş arayanlarla iş verenleri buluşturan, belirli iş tanımlarının duyurulduğu, başvuruların yapılabildiği ve iş görüşmelerinin ayarlanabildiği sitelerdir. Örn: insankaynaklari.com</p> <p>İşletme(kurum) siteleri: Bir işletmeyi ya da verdiği hizmeti tanıtan İnternet sitesidir. Örn: turktelekom.com</p> <p>Kişisel ana sayfa: Bir kişinin kendisi hakkında ya da mesleki etkinlikleri üzerine bilgi vermek üzere oluşturulmuş İnternet sayfası. Örn: isa-sari.com.</p> <p>Wiki sitesi: Ortak bir çalışmaya dayanan, birçok yazarın katkısıyla oluşmuş, yazarların herhangi birinin içeriği değiştirebildiği, düzenleyebildiği ya da ortadan kaldırabildiği İnternet sitesi. Örn: tr.wikiquote.org.</p>

	Konu anlatımı ve ilgili sitelerin tanıtımı sonrasında öğrencilere çalışma kâğıdı dağıtılır. Daha sonra verilen 21 web sitesi sırayla açılır ve öğrencilerden çalışma kâğıtlarındaki ilgili boşlukları doldurmaları istenir. Dersin sonunda öğrencilere ödev olarak derste verilen web sitelerine birer örnek bulmaları ve bunları günlük hayatlarında ne şekilde kullanabileceklerini anlatmaları istenir.
Ölçme ve Değerlendirme	Soru cevap tekniği ve çalışma kâğıdı kullanılır

Çalışma Kâğıdı

Site Adı	Türü/ İçeriği	Bilgi güvenilirliği / Günlük hayatta ne işe yarar?
1. yandex.com.tr		
2. ahmetumit.com		
3. egitimdeteknoloji.com		
4. sinemalar.com		
5. iett.gov.tr		
6. forum.donanimhaber.com/foru mid_2081/tt.htm		
7. http://www.digitalssm.org		
8. beyazperde.com		
9. kariyer.net		
10. ziraatbank.com.tr		
11. tr.wikisource.org		
12. iskenderpala.net		
13. forum.shiftdelete.net		
14. sabah.com.tr		
15. http://saltresearch.org,		
16. yenibiris.com		
17. yaani.com.tr		
18. microsoft.com		
19. egoistokur.com		
20. milliyet.com.tr		
21. tr.wikibooks.org.		

5.2. Dijital Ortamlarda Yazma Becerilerine Yönelik Etkinlik Örnekleri

PISA Okuma Sınavı ile İlgili Araştırma	
Dersin Adı	Türkçe
Sınıf	8
Süre	2 ders saati
Konu	Araştırma Sunumu Hazırlama
Kazanım	T.8.4.5. Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanır.
	<p>1. Ders</p> <p>Bilgisayar laboratuvarında gerçekleştirilecek bu derste öğrenciler, öğretmenle birlikte Türkiye'nin PISA sınavındaki okuma becerisine ilişkin İnternet araştırması yaparak bir yazı taslağı oluştururlar. Burada öğretmen, ilgili kaynakları nasıl bulabileceklerini kısaca gösterdikten sonra öğrencilerin kendi aramalarını yapmasını ister. Öğretmen öğrencilerin yanlış veya eksik bilgi içeren web sitelerine gidebileceği ihtimali için ders öncesi hangi web sitelerinden faydalanabileceği üzerine bir liste çıkarır. Daha sonra öğrencilerden Türkiye'deki okuma alışkanlıkları, dünya geneli PISA sınavı okuma puanları ve Türkiye'nin yeri ile ilgili araştırmaları bilgisayara indirmelerini ister.</p> <p>Her öğrencinin ilgili kaynaklara erişip bilgisayara kaydettiğine kanaat getirildikten sonra metin planlama aşamasına geçilir. Planlama aşamasında ilk olarak öğretmen öğrencilerden hazırlıklarından yola çıkarak metin planı yapmalarını ister. Metin planı için öğrenciler şu şekilde yönlendirilir.</p> <ul style="list-style-type: none">• Pisa sınavının tanımı ve içeriği• Türkiye'nin sınavdaki başarısı• Sınava giren ülkeler ile Türkiye'nin okuma puanlarının karşılaştırılması• Yıllara göre Türkiye'nin puanlarındaki değişim• Sonuç ve öneriler <p>2. Ders</p> <p>Öğrenciler metin planını yaptıktan sonra taslak aşamasında öğretmen ilgili tablo ve grafikleri verir ve öğrencilerle metni plana göre yazarken bu grafik ve tabloları nereye koyacakları tartışılır. Buna göre Türkiye'nin sınav başarısının anlatıldığı bölümün sonuna Türkiye'nin PISA Sınavlarındaki Okuma Becerisi Sıralaması isimli tablonun koyulabileceği belirtilir. Ancak bu noktada öğrencilerden okuma becerisi açısından sıralamalardan yola çıkarak bir örüntü yakalanması ve konu ile ilgili yorum yapılması beklenir.</p> <p>Daha sonraki tablo olan Sınava Giren Tüm Ülkelerin Okuma Puanı Ortalamaları tablosu kullanılır. Bu aşamada öğrencilerin bir sonraki Türkiye'nin 5 sınavdaki Okuma Puan Değişimi grafiğindeki puanlardan yararlanabilmesi beklenmektedir.</p> <p>Son olarak metne Türkiye'nin 5 sınavdaki Okuma Puan Değişimi grafiğinin yıllara göre Yıllara göre Türkiye'nin puanlarındaki değişim kısmının anlatıldığı bölümün sonun koyması beklenir. Bu aşamada grafiğin üzerine Sınava Giren Tüm Ülkelerin Okuma Puanı Ortalamalarındaki puanları da işaretlemesi istenir. Bu puanları yılın karşılığına nokta olarak koyan öğrenci tüm ülkelerin puan ortalamasının grafiğini de yakalamış olacaktır.</p> <p>Bir sonraki aşamada öğrenciler ellerindeki taslakları ve bilgisayardaki tablo ve grafikleri birleştirerek word programında yazmaya başlarlar. Yazma sürecinde öğretmen sınıf içinde gezerek öğrencilerin hatalarını düzeltir. Aynı zamanda yazma sürecini gözetleyerek sürece dayalı bir ölçme yapar.</p>

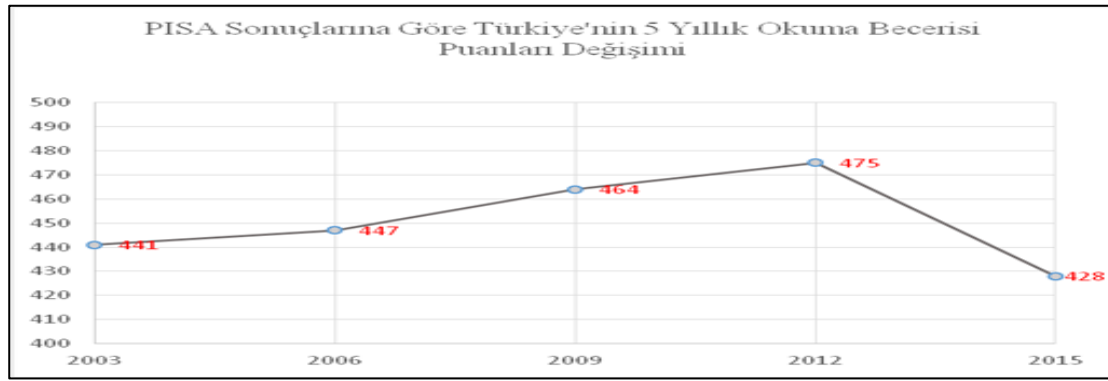
Çalışma Kağıdı - Tablo ve grafikler

Türkiye'nin PISA Sınavlarındaki Okuma Becerisi Sıralaması

2003	2006	2009	2012	2015
35.	37.	41.	41.	50.

Sınava Giren Tüm Ülkelerin Okuma Puanı Ortalaması

2003	2006	2009	2012	2015
494	492	492	494	460

Anket Doldurma	
Dersin Adı	Türkçe
Sınıf	5
Süre	1 ders saati
Konu	Google Formda Anket Doldurma
Kazanım	T.5.4.13. Formları yönergelerine uygun doldurur.
	<p>Ders Öncesi Hazırlık</p> <p>Bu kazanıma yönelik etkinlik için öncelikle ders öncesi 10 soruluk bir anket oluşturulur ve bu soruların üzerine farklı durumlara uyarlanması gereken yönergeler hazırlanır. Daha sonra Google form üzerinden ankete dönüştürülerek sınıf ortamında doldurulmak üzere hazırlanır.</p> <p>Ders Süreci</p> <p>Bu etkinlik bilgisayar laboratuvarında yapılması için uygundur ancak sınıf içinde akıllı telefon, tablet, akıllı tahta veya bilgisayarlarla da gerçekleştirilebilecek bir etkinliktir. Öncelikle öğrencilere anket formunun amaçlarının ne olduğu kısaca anlatılıp derste kullanılacak anket haricinde örnek bir anket formu öğretmen tarafından doldurulur. Bu süreçte öğretmen soru başlıklarında verilen yönergelerin ne anlama geldiğini ve bunların formları doldururken nasıl yorumlanması gerektiğini anlatır. Öğrenciler bu süreci dikkatlice izleyip ilgili soruları varsa sorabilirler.</p> <p>Bu etkinlikte, form ve anketlerde çoktan seçmeli, kısa cevaplı, açık uçlu ve birden fazla seçeneğin işaretlendiği onay kutularının nasıl doldurulacağı</p>

anlatılır. Bunun yanında adres, telefon numarası, kişisel bilgilerin yazımı gibi birtakım yazma kurallarına da değinilir. Örneğin telefon numarasını akılda kalacak şekilde 4+3+2+2 şeklinde kodlama, e-posta ve İnternet sitesi adresi verirken ö,ü,ş,ç,ı gibi Türkçe karakter kullanmama, ev adresini yazarken mahalle, sokak, numara gibi ayrıntıları doğru yazma... vb. gibi

Son aşamada öğrenciler, İnternet üzerinden anket formlarını açıp yönergelere uygun doldurmaya başlarlar. Süreçte öğretmen öğrencilerin verdikleri cevapları kontrol ederek varsa yapılan hataları düzeltir. Son aşamada sisteme yüklenen formlar öğretmen tarafından değerlendirilir.

Oluşturulan Örnek Form

18.05.2019 Okuma Becerisi Anketi

Okuma Becerisi Anketi

* Gerekli

1. Adı ve Soyadı *

2. Adres *

3. Telefon numarası

4. Annenizin Eğitim Durumu

5. Babanızın Eğitim Durumu

6. Evde Günlük Olarak Kitap Okumaya Ayırdığınız Ortalama Zaman (dk.)

7. Evinizdeki kütüphanede ortalama kaç kitap var?
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

8. En çok hangi tür kitaplar okuyorsunuz?
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

9. Okuma becerisi açısından sizi hangileri engelliyor?
Uygun olanların tümünü işaretleyin.

10. Okuma alışkanlığınızı olumlu etkileyen faktör nedir?
Uygun olanların tümünü işaretleyin.

Powered by Google Forms

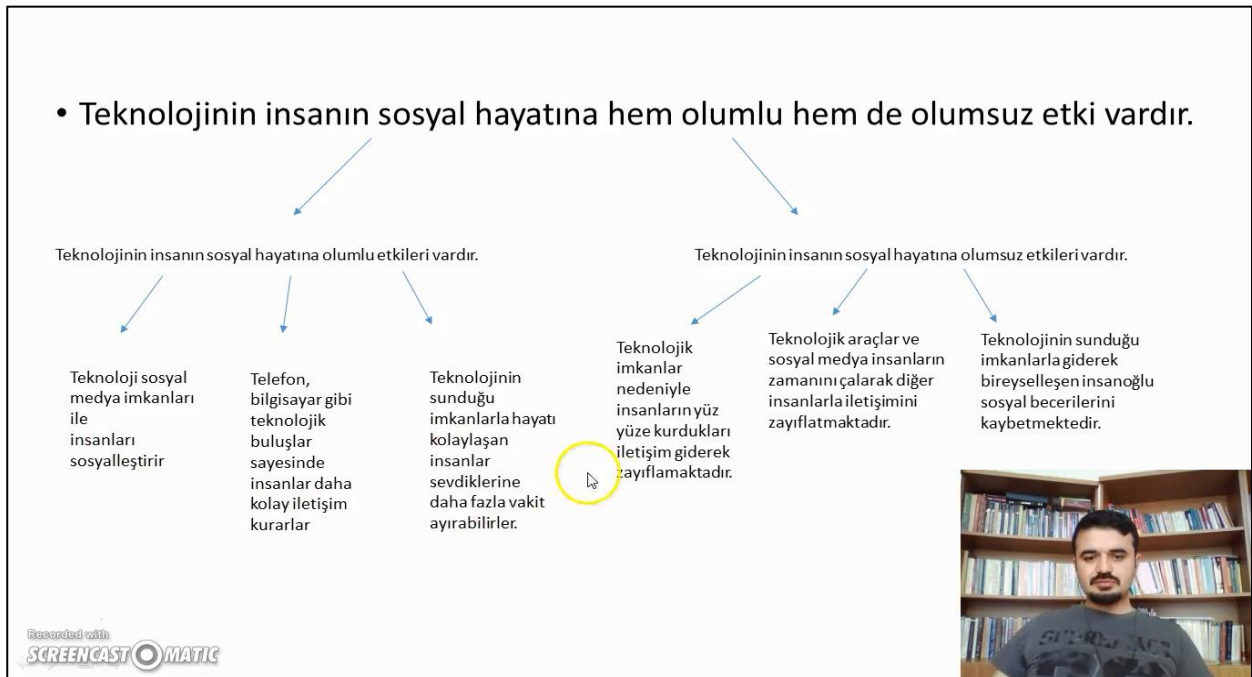
<https://docs.google.com/forms/d/19iwsRwESJ1ksocosGcgUUFtWMBdmWS7ESctGIRNuDk/edit>

Şekil 2: Örnek bir Google anket formu

5.3. Dijital Ortamlarda Konuşma Becerilerine Yönelik Etkinlik Örnekleri

Küresel Isınma Screencast Sunumu	
Dersin Adı	Türkçe
Sınıf	8
Süre	1 ders saati

Konu	ScreenCast Sunumu Hazırlama
Kazanım	T.8.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar. Öğrencilerin verilen bir konuyu görsellerle destekleyerek kısa sunum hazırlamaları ve sunum öncesinde prova yapmaları sağlanır.
Kullanılan Yöntem	Hazırlıklı Konuşma
	<p>Öğrencilere çevre sorunları ve küresel ısınma üzerine hazırlıklı konuşma görevi verilir. Ders öncesi bu etkinlik için öğrenciler kütüphane ve İnternet araştırmalarına yönlendirilir. Burada öğrencilerden en az 5'er dakikalık konuşma hazırlamaları ve bunu ücretsiz olarak kullanılabilen screencast-o-matic programı ile kayıt altına almaları istenir.</p> <p>Ders sırasında sunum taslaklarının hazırlanma sürecinde öğretmen, öğrenciler için yönlendirme yapabilir. Burada öğrencilerin power point sunusu hazırlamaları ve kullanacağı resim ve grafikleri sunumu için yardımcı olunabilir.</p> <p>Bu ders için eğer bilgisayar laboratuvarında yapma şansı varsa öğretmen program kurulumu ve sunumun nasıl yapılacağını gösterdikten sonra öğrencilere Powerpoint programında nasıl sunum hazırlanabileceğini gösterir. Daha sonra öğrenciler Powerpoint programında 5 dakika sürecek konuşma için en az 5 slaytlık kısa bir sunum ve her bir slayt için yaklaşık bir dakikalık konuşma hazırlarlar.</p> <p>Dersin son 10 dakikasında ise programlar açılıp sunum kaydedilir. Kayıtların linkleri öğretmene mail olarak atılır. Öğretmen bir sonraki derse iyi ve kötü örneklerden seçerek sınıfa nasıl konuşma hazırlanacağı ve slayttan nasıl yararlanacağını anlatır.</p> <p>Not: Screencast-o-matic programı screencast denilen video kaydını yapmaktadır. Bu video kaydında bilgisayarın kamerası konuşmacıyı kaydederken eş zamanlı olarak bilgisayar ekranını da kaydetmektedir. Böylece kayıttan ekranın bir kenarında konuşmacının sesli görüntüsü varken diğer kısımlarında ekrandan açılan görüntü, slayt sunusu gibi sunum araçları yer almaktadır.</p>
Ölçme ve Değerlendirme	Öğretmen tarafından hazırlıklı değerlendirme konuşma ölçeği kullanılır.

Şekil 3: Örnek bir Screencast sunumu

İş Mülakatı	
Dersin Adı	Türkçe
Sınıf	7
Süre	1 ders saati
Konu	Drama Yöntemi ile İş Mülakatı
Kazanım	T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.
Kullanılan Yöntem	Drama / Hazırlıksız Konuşma
	<p>İnternet üzerinden yapılan mülakatlar günümüzde iş başvurularında çok sık kullanılan bir işe alım yöntemidir. Bu nedenle öğrencilerin gelecekteki hayatlarında sıkça karşılaşacağı çevrimiçi mülakatlarda ne şekilde davranılacağı ve sorulan sorulara uygun olarak nasıl cevaplar verilmesi gerektiğinin öğretilmesi gerekir.</p> <p>Bu amaca yönelik hazırlanan etkinlik için bilgisayar laboratuvarının kullanımı uygundur. Etkinlikte, öğrenciler iki gruba ayrılırlar. Karşılıklı olarak Skype oturumu açan öğrencilerden biri mülakatı yapan kişi diğeri ise işe başvuran aday konumundadır. Öğrenciler ikili olarak eşleştirilip Skype üzerinden oturum açmaları sağlanır. İki öğrenciye de ilgili dramadaki senaryolar verilir ve bu senaryoya uygun hazırlıksız olarak mülakat yapmaları istenir. Bu mülakatlar screencast programı ile kaydedilir ve kaydın linki dersin sonunda öğretmene gönderilir.</p> <p>Eczacılık şirketine başvurunun yapıldığı drama etkinliğinde başvuru yapan aday rolündeki öğrenciler için;</p> <ul style="list-style-type: none">• Eczacılık fakültesi mezunu,• 5 yıllık eczacı,• Evli,• İş seyahati konusunda engeli olmayan ancak 5 günden uzun seyahat yapamayan,• 50000 liradan az bir ücrete çalışmak istemeyen bir karakterdir. <p>Mülakatı yapan insan kaynakları müdürü rolündeki öğrenciler için ise</p> <ul style="list-style-type: none">• Eczacılık fakültesi mezunu ile çalışmak isteyen,• En az 7 yıllık tecrübenin iyi olacağını düşünen,• Çalışanlarının evli veya bekâr olması bir sorun teşkil etmeyen,• Çalışanları 7 günlük iş fuarına göndermek isteyen,• 5500 lira maaş vermeyi düşünen bir karakterdir. <p>Görüldüğü üzere oluşturulan senaryoda öğrencilere verilen senaryodaki karakterlerin talepleri ve durumlarının bir kısmı eşleşmekte bir kısmı ise eşleşmemektedir. Buradaki drama etkinliğinde öğrencilerden birbirlerini ikna ederek bir orta noktada buluşup anlaşmaları ya da kendileri için çizdikleri sınıra uymayan durumlarda nezaket kuralları çerçevesinde teklifi ya da başvuruyu reddederek konuşmayı bitirmesi beklenmektedir. Bu çalışmanın sonucunda mülakatın olumlu veya olumsuz sonuçlanması durumu öğrencilerin süreç içerisindeki tutumları ve karşı tarafı ikna kabiliyetleri tarafından belirlenecektir.</p>
Ölçme ve Değerlendirme	Öğretmen tarafından hazırlıksız konuşma değerlendirme ölçeği kullanılır.

5.4. Dijital Ortamlarda Dinleme / İzleme Becerilerine Yönelik Etkinlik Örnekleri

Film Eleştirisi	
Dersin Adı	Türkçe
Sınıf	7
Konu	Film içeriğinin incelenmesi ve örtük anlamların eleştirilmesi
Kazanım	T.6.1.10. Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir. a) Öğrencilere reklam filmleri dinletilerek/izletilerek bunlardaki mesajların ve örtülü anlamların tespit edilmesine yönelik çalışmalar yaptırılır. b) Öğrencilerin içeriklerdeki tutarlılığı sorgulamaları sağlanır.
Kullanılan Yöntem	Eleştirel Dinleme / İzleme
Ders planı	<p>Öğrencilerden ders öncesi İstanbul'da çekilen Taken 2 filmi izleyerek okula gelmesi istenir. Bu filmde kızı ve karısı İstanbul'da kaçırılan bir Amerikalı ajanın karısını ve kızını kurtarma macerası anlatılmaktadır. Ancak film çekilirken kullanılan atmosfer, müzikler, arabalar ve figüranların seçimi ülkemiz adına kötü bir imaj çizmeye yöneliktir. Temelde bir rehine kurtarma aksiyonu içeren film örtülü olarak Türkiye'nin geri kalmış bir ülke olduğu izlenimini vermektedir.</p> <p>Öğrencilerin ders öncesi bu filmi izlemesi sağlanmalıdır. Daha sonra filmde ilgili sahnelerin izletilerek ülkemizdeki gerçeklerle karşılaştırma yapılması istenir.</p> <p>Filmdeki Türkiye algısının nedeni ve filmin hedef kitlesi üzerine konuşularak öğrencilere bu filmi izleyen hedef kitlenin Türkiye algısının nasıl olacağı üzerinde durulur. Öğrencilere bu aşamada izlenen / dinlenen metinlerde verilen örtülü mesajların bireylerin algılarını etkilediği kavratılmaya çalışılır. Ayrıca medyada yayınlanan her yayının gerçekleri yansıtmayabileceği hatta bazı durumlarda kasıtlı olarak doğru olmayan bilgileri verebileceği anlatılarak öğrencilerden bu konularda bilinçli davranmaları gerektiği vurgulanır.</p> <p>Daha sonra yine filmde farklı bölümler izletilerek öğrencilerin yeni örtük anlamları keşfetmeleri beklenir.</p>
Ölçme ve Değerlendirme	Öğretmen tarafından dinleme becerisi gözlem formu kullanılır.

Çalışma Kağıdı – Taken 2 Filmi

Örnek sahne – 1: 2012 yılında İstanbul'daki kadınlar peçeli ve çarşafılı, erkekler ise fesli ve cübbelidir. Turist bir kadın gördüklerinde ise herkes tuhaf tuhaf bakmaktadır.

Örnek Sahne – 2: Filmde İstanbul'un şehir silüeti ve evleri hep eski ve harap olmuş şekilde gösterilmektedir.

Örnek sahne – 3: Filmde 2012 yılında Türk polislerinin kullandıkları arabalar ve yine İstanbul sokakları... Ayrıca İstanbul'da 3 defa bomba patlatılmasına rağmen hiçbir polisin gelmemesi de ülkemiz için aciz bir devlet imajı vermektedir.

Münazara Analizi	
Dersin Adı	Türkçe
Sınıf	5
Süre	1 ders saati
Konu	Dinleme Metni Analizi
Kazanım	T.5.1.10. Dinlediklerinin/izlediklerinin içeriğini değerlendirir. <i>a) Çizgi film vb. izletilerek örtülü anlamlar hakkında çıkarımda bulunulması sağlanır.</i> <i>b) Öğrencilerin dinlediklerindeki/izlediklerindeki tutarlılığı sorgulamaları sağlanır.</i>
Kullanılan Yöntem	Seçerek Dinleme
Ders planı	<p>Öğrencilere TRT'nin hazırladığı Rafadan Tayfa çizgi filminin Rafadan Münazara bölümü izletilir. Bu çizgi filmde, karakterler ikiye ayrılıp çok gezen mi bilir çok okuyan mı, konusu üzerine tartışılır. Burada öğrencilerden öncelikle dinlediğini anlamaya yönelik becerileri ortaya koyması, bunun yanında iki grubun tartışırken savundukları argümanları yakalamaları istenir.</p> <p>Çizgi filmin konusu şöyledir: Hayri ve Kamil ellerinde kiraladıkları birer film kaseti hararetle bir tartışma eşliğinde yürürler. İkisi de kendi filmini izlemek ister. Tartışma konusu hangi filmi izleyeceklerinden çıkmış, “Gezerek mi öğrenilir, yoksa okuyarak mı?” sorusuna gelmiştir. Onların aralarındaki bu tartışmaya Sevim ile Mert de dahil olur. Ama aralarındaki bu atışmada artık başrolde Sevim ve Mert vardır. Konunun böyle çözülemeyeceğini anlayan çocuklar tarafsız birilerinden yardım talebinde bulunur. Bu tarafsız kişiler Saadettin ve Basri olur. Her şey hazırlanır ikisi de kendi filmlerini neden istediklerini gerekçeleriyle anlatır. Hakemler puanlarını verir. Eşit puan alan Tayfa çözümü, Basri ve Saadettin'in ders niteliğinde nasihatinde bulur ve farklı bir yolla filmi izlemeye karar verirler.</p> <p>Film izlendikten sonra öğrencilere çalışma kağıdı dağıtılır. Bu çalışma kağıdında ilk olarak dinleme metnini anlamaya yönelik sorular yer almaktadır. İlerleyen sorularda ise münazarada yapılan konuşmalardaki argümanların özetlenmesi şeklinde sorular vardır. Son sorular ise yine izledikleri metindeki olayları yorumlayabilmelerine yöneliktir.</p> <p>Bu etkinlikte öğrencilerin dinledikleri konuşmada fikirlerin savunulduğu temel noktaları tespit etmeleri beklenmektedir. Böylece hem sözlü metin içerisindeki temel noktaları yakalarken hem de tartışmacı metin kurgulanırken hangi noktalara dikkat edilmesi gerektiği örtük bir şekilde metin içinde verilmektedir.</p> <p>Bunun yanında anlaşmazlık durumlarında sorunların nasıl çözülebileceği ve karşı tarafın fikirlerinin saygı içerisinde dinlenilmesi gibi birtakım demokratik değerler de verilmektedir. Öğretmen bu etkinlik sürecinde öğrencilere bu değerlere yönelik vurgular da yapmalıdır.</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=XwVvyMoIpws kaynağından erişilmiştir. (Erişim tarihi: 15.05.2019).</p>
Ölçme ve Değerlendirme	Çalışma kâğıdındaki kısa cevaplı ve açık uçlu sorular kullanılacaktır.

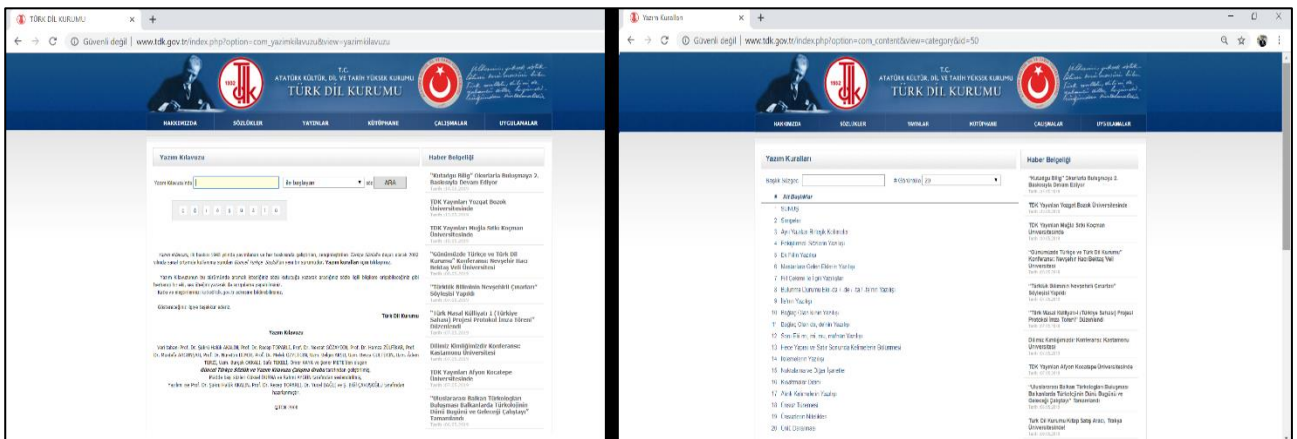

Çalışma Kağıdı

1. Kamil'in seçtiği filmin adı nedir?
2. Hayri'nin seçtiği filmin adı nedir?
3. Hayri filmi alabilmek için kaç gün beklemiştir?
4. Hayri ve Kamil filme yönelik bilgileri nereden öğrenmişlerdir? Hangisinin edindiği bilgiyi daha güvenilir buluyorsunuz?
5. Münazarada Hayri düşüncesini nasıl savunmuştur? Özetleyerek anlatınız.
6. Kamil münazarada düşüncesini nasıl savunmuştur? Özetleyerek anlatınız.
7. Münazaranın sonunda nasıl bir sonuç ortaya çıkmıştır?
8. Münazaranın sonunda Saadettin Usta ve Basri amca çocuklara nasıl bir nasihat vermiştir?
9. Münazara sonucunda Hayri nasıl bir çözüm bulmuştur?
10. Kamil Hayri'nin çözümüne karşı nasıl bir önlem almıştır?

5.5. Dijital Ortamda Yazım ve Noktalamaya Yönelik Etkinlikler

İnternet Ortamında Yazım ve Noktalama	
Dersin Adı	Türkçe
Sınıf	8
Süre	1 ders saati
Konu	Sosyal medyada imla ve noktalama hatalarını bulup TDK'nin Genel Ağ adresinden yararlanarak düzeltme
Kazanım	<p>T.8.4.16. Yazdıklarımı düzenler.</p> <p>a) Dil bilgisine dayalı anlatım bozuklukları bakımından yazdıklarını gözden geçirmesi ve düzeltmesi sağlanır.</p> <p>b) Metinde yer alan yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.</p>
	<p>Bu ders için her öğrencinin önünde bilgisayar ve İnternet bağlantısının olduğu bir sınıf seçilmelidir. Bu ders için okuldaki bilgisayar laboratuvarı idealdir. Bunun yanında bu etkinlik yazım kuralları ile ilgili teorik ders almış ve konu ile ilgili bilgisi olan öğrencilerle yapılmalıdır.</p> <p>Dersin başlangıcında öğrencilere yazım ve noktalamanın önemi üzerinde durularak bu kuralların sadece basılı metinler üzerindeki yazılar için geçerli olmadığı, dijital ortamda yazarken de bu kurallara dikkat edilmesi gerektiği anlatılır.</p> <p>Daha sonra en sık yapılan imla hataları kısaca özetlenerek öğrencilere hatırlatılır. Ardından Türk Dil Kurumunun Genel Ağ adresi açılarak yazım kurallarına ilişkin bilgilerin nerede bulunduğu ve imla kılavuzundan nasıl yararlanılabileceği gösterilir. Bu kısım tamamlandıktan sonra öğrencilere yazımı hatalı sosyal medya mesajlarını içeren bir çalışma kağıdı dağıtılır. Bu kâğıtta imla hatalı sosyal medya mesajları ve yanında bu imla hatalarının nasıl düzeltileneğine yönelik bir sütun bulunmaktadır.</p> <p>Öğrencilerden dersin kalan kısmında imla hatalarını tespit edip TDK Genel Ağ sayfasından kontrol ederek bu hataları düzeltmeleri istenir. Öğretmen bu esnada sınıf içerisinde gezerek öğrencilerin Genel Ağ taramalarını ve imla düzeltmelerini kontrol ederek onları yönlendirir.</p> <p>http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_yazimkilavuzu&view=yazimkilavuzu</p> <p>http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=category&id=50 kaynaklarından yazım kılavuzu ve yazım kurallarına erişilmiştir. (Erişim tarihi: 15.05.2019).</p>

Şekil 4: TDK yazım kılavuzu ve yazım kuralları sayfaları

Çalışma Kağıdı

	Sosyal Medya Mesajı	Yazım Hatası ve Düzeltme
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

KAYNAKÇA

- Alkalai, Y.E. ve Hamburger, Y.A. (2004). Experiments in digital literacy, *Cyberpsychology & Behavior*, 7(4).
- Arabacı, İ. B., & Polat, M. (2013). Dijital yerliler, dijital göçmenler ve sınıf yönetimi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(47), 11-20.
- Aufderheide, P. (1993). *Media Literacy. A Report of the National Leadership Conference on Media Literacy*. Aspen Institute, Communications and Society Program, 1755 Massachusetts Avenue, NW, Suite 501, Washington, DC 20036.
- Baranovic, K. (2013). *Flipping the first-year composition classroom: Slouching toward the pedagogically hip* (Doctoral dissertation, Southeast Missouri State University).
- Bawden, D. (2001). Information and digital literacies: a review of concepts. *Journal of documentation*, 57(2), 218-259.
- Belshaw, D. (2012). *What is 'digital literacy'? A Pragmatic investigation* (Doctoral dissertation, Durham University).
- Birkerts, S. (2006). *The Gutenberg elegies: The fate of reading in an electronic age*. Farrar, Straus and Giroux.
- Bowman, L. L., Levine, L. E., Waite, B. M., & Gendron, M. (2010). Can students really multitask? An experimental study of instant messaging while reading. *Computers & Education*, 54(4), 927-931.
- Burnett, C. (2010). Technology and literacy in early childhood educational settings: A review of research. *Journal of early childhood literacy*, 10(3), 247-270.
- Carroll, J. (2011). From encyclopaedias to search engines: Technological change and its impact on literacy learning. *Literacy Learning: The Middle Years*, 19(2), 27.
- Catts, R. & Lau, J. (2008). *Towards information literacy indicators*. UNESCO Information Society Division Communication and Information Sector. IFAP: Information for All Programme, Document code: CI.2008/WS/1, Paris.
- Çubukcu, A., & Bayzan, Ş. (2013). Türkiye’de dijital vatandaşlık algısı ve bu algıyı internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı ile artırma yöntemleri. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 5, 148-174.
- Dobberstein, M. (1993). Computer literacy for the rest of us. *Computers and the Humanities*, 27(5), 429-433.
- E.U.(2007) A European approach to media literacy in the digital environment. Available (consulted July 2009) at: http://ec.europa.eu/avpolicy/media_literacy/docs/com/en.pdf
- E.U. (2018) Time spent, participation time and participation rate in the main activity by sex and age group. <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?query> Erişim tarihi: 20.05.2019
- Evering, L. C., & Moorman, G. (2012). Rethinking plagiarism in the digital age. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 56(1), 35-44.
- Facer, K. (2009). Educational, social and technological futures: A report from the Beyond Current Horizons Programme. *UK Department for Schools, Children and Family*. Retrieved September, 1, 2016.
- Ferris, S. P., & Wilder, H. (2006). Uses and potentials of wikis in the classroom. *Innovate: Journal of Online Education*, 2(5).
- Gamble, N., & Easingwood, N. (Eds.). (2000). *ICT and Literacy: Information and Communications Technology, Media, Reading, and Writing*. A&C Black.
- Graham, M. S., & Benson, S. (2010). A springboard rather than a bridge: *Diving into multimodal literacy*. *English Journal* 100(2), 93-97.
- Graham, L. (2008). Teachers are digikids too: The digital histories and digital lives of young teachers in English primary schools. *Literacy*, 42(1), 10-18.

- Hague, C., & Payton, S. (2011). Digital literacy across the curriculum. *Curriculum Leadership*, 9(10).
- Hamutoğlu, N., Gngren, . C., Uyanık, G., & Erdoğan, D. (2017). Dijital Okuryazarlık leđi: Türkçe'ye Uyarlama alışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 408-429.
- Hobbs, R. (2010). *Digital and Media Literacy: A Plan of Action. A White Paper on the Digital and Media Literacy Recommendations of the Knight Commission on the Information Needs of Communities in a Democracy*. Aspen Institute. 1 Dupont Circle NW Suite 700, Washington, DC 20036.
- Hobbs, R., & Bağlı, M. T. (2004). Medya okuryazarlığı hareketinde yedi büyük tartışma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1), 122-141.
- Honan, E. (2008). Barriers to teachers using digital texts in literacy classrooms. *Literacy*, 42(1), 36-43.
- Huber, A., Dinham, J., & Chalk, B. (2015). Responding to the call: Arts methodologies informing 21st century literacies. *Literacy*, 49(1), 45-54.
- ICT Panel. (2002). Digital transformation: A framework for ICT literacy. *Educational Testing Service*.
- Joint Information Systems Committee (JISC) (2014) Developing digital literacies. <https://www.jisc.ac.uk/guides/developing-digital-literacies> erişim tarihi: 22.05.2019
- Katz, I.R. ve Macklin, A.S. (2007). Information and communication technology (ICT) literacy: Integration and assessment in higher education. *Journal of Systemics, Cybernetics and Informatics*, 5(4), 50-55.
- Kellner, D. (2000). New technologies/new literacies: Reconstructing education for the new millennium. *Teaching Education*, 11(3), 245-265.
- Koltay, T. (2011). The media and the literacies: Media literacy, information literacy, digital literacy. *Media, Culture & Society*, 33(2), 211-221.
- Kurbanđlu, S. S. (2010). Bilgi okuryazarlığı: Kavramsal bir analiz. *Türk ktphaneciliği*, 24(4), 723-747.
- Livingstone, S. (2004). Media literacy and the challenge of new information and communication technologies. *The communication review*, 7(1), 3-14.
- Mackey, T. P., & Jacobson, T. E. (2011). Reframing information literacy as a metaliteracy. *College & research libraries*, 72(1), 62-78.
- Merchant, G. (2005). Digikids: Cool dudes and the new writing. *E-learning and Digital Media*, 2(1), 50-60.
- Oliver, R., & Towers, S. (2000, December). Benchmarking ICT literacy in tertiary learning settings. In *Learning to choose: Choosing to learn. Proceedings of the 17th Annual ASCILITE Conference* (pp. 381-390).
- zbay, M., & zdemir, O. (2014). Türkçe đretim programı için bir neri: Dijital okuryazarlığa yönelik ama ve kazanımlar/A suggestion for Turkish Teaching Curriculum: Digital literacy objectives and standards. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 2(2).
- zdemir, O. (2017a). Türkçe đretiminde dijital teknolojilerin kullanımı ve bir web uygulaması rneđi. *Electronic Turkish Studies*, 12(4).
- zdemir, O. (2017b). *Türkçe đretmeni adaylarının yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde ters yapılandırılmış đretim yönteminin etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstits, Ankara.
- Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants part 1. *On the horizon*, 9(5), 1-6.
- Resnick, M. (2012). Point of view: Reviving Papert's dream. *Educational technology: The magazine for managers of change in education*, 52(4), 42-45.
- Rimer, S. (2003). A campus fad that's being copied: Internet plagiarism seems on the rise. *The New York Times*, 3.
- Scanlon, P. M., & Neumann, D. R. (2002). Internet plagiarism among college students. *Journal of College Student Development*, 43(3), 374-385.

- Simonson, M. R., Maurer, M., Montag-Torardi, M., & Whitaker, M. (1987). Development of a standardized test of computer literacy and a computer anxiety index. *Journal of educational computing research*, 3(2), 231-247.
- Summey, D. C. (2013). *Developing digital literacies: A framework for professional learning*. Corwin Press.
- Zurkowski, P. G. (1974). The Information Service Environment Relationships and Priorities. Related Paper No. 5.

ÖZGEÇMİŞ

1986 Manisa / Turgutlu doğumlu olan Osman Özdemir, ilk ve orta öğretimini memleketinde tamamladı. 2008 yılında Balıkesir Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde lisans eğitimini, 2013 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimini ve 2017 yılında yine aynı bölümde doktora eğitimini tamamladı. Özdemir 2011 – 2014 yılları arasında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde, 2014 – 2018 yılları arasında ise Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde araştırma görevlisi olarak çalıştı. Nisan 2018 tarihinde İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde doktor öğretim üyesi olarak çalışmaya başlayan Özdemir, halen bu görevi sürdürmektedir.